

ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ УЖИЦЕ

**АНАЛИЗА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА НА ПОДРУЧЈУ
ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ**

Мај, 2008.године

Садржај:

I УВОД.....	4
II ГЕОГРАФСKE И ДЕМОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА.....	4
1. ДЕМОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ ОКРУГА	4
2. ВИТАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОКРУГА	5
3. МЕХАНИЧКО КРЕТАЊЕ СТАНОВНИШТВА (МИГРАЦИЈА)	7
III ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА.....	8
1. МОРБИДИТЕТ.....	8
1.1. Амбулантно – диспанзерски морбидитет	8
1.2. Хронична масовна незаразна обољења	9
1.3. Болнички морбидитет.....	10
2. МОРТАЛИТЕТ.....	16
3. ЗДРАВСТВЕНО СТАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ГРУПА СТАНОВНИШТВА.....	17
3.1. Здравствено стање деце и школске омладине.....	17
3.1.1. Предшколска деца (0 – 6 год.)	18
3.1.2. Школска деца и омладина (7 – 18 год.).....	20
3.2. Здравствено стање одраслог становништва	23
3.2.1. Општа медицина	23
3.2.2. Здравствена заштита жена	25
3.2.3. Служба медицине рада	28
3.2.4. Стоматолошка здравствена заштита	29
3.2.4.1. Предшколска деца.....	30
3.2.4.2. Школска деца и омладина.....	30
3.2.4.3. Одрасло становништво.....	31
IV ЖИВОТНА СРЕДИНА, ХИГИЈЕНСКЕ И ЕПИДЕМИОЛОШКЕ ПРИЛИКЕ	31
1. СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ХИГИЈЕНСКИХ ПРИЛИКА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ	32
1.1. Ваздух.....	32
1.1.1. Аероседимент- таложна прашина	32
1.1.2. Типичне загађујуће материје	33
1.1.2.1. Сумпордиоксид	33
1.1.2.2. Чађ	33
1.1.2.3. Азотни оксиди	33
1.2. Вода за пиће.....	35
1.3. Диспозиција отпадних вода и чврстих материја.....	36
1.4. Животне намирнице и исхрана.....	36
1.5. Школска средина.....	37
2. ЕПИДЕМИОЛОШКА СИТУАЦИЈА ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ.....	39

V ОРГАНИЗАЦИЈА, КАДРОВИ, РАД И КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....	40
1.ОРГАНИЗАЦИЈА И МРЕЖА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....	41
1.1. Здравствени центар Ужице.....	41
1.1.1. Дом здравља	41
1.1.2. Болничка здравствена заштита	42
1.2. Фармацеутска делатност.....	42
1.3. Завод за јавно здравље Ужице	42
1.4. Специјалне болнице.....	43
2. КАДРОВИ.....	43
3. РАД И КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНИХ КАПАЦИТЕТА	44
VI ОЦЕНА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА	45
VII ПРЕДЛОГ МЕРА	46
ТАБЕЛЕ У ПРИЛОГУ	47

I УВОД

Анализа и оцена здравственог стања становништва у 2007. години на подручју Златиборског округа, део је организованих и планских активности на праћењу остваривања развојних циљева и задатака на унапређивању и заштити здравља становништва. Истовремено је основ за утврђивање здравствене политике односно даљег планирања и усмеравања развоја здравствене заштите и здравствене делатности.

Познавање здравственог стања становништва је важан елемент за здравствену службу, јер се без тога не може планирати здравствена заштита. Данас се на здравље и здравствено стање гледа као на фактор који утиче на економику, на развој друштва и основни је предуслов за његово даље напредовање.

Анализа је рађена на бази рутинских података демографске статистике и здравствене статистике, и односи се на ограничен временски период, 2007. годину. Има углавном “извештајни карактер” и орјентисана је на целокупну здравствену ситуацију обухватајући поред стања здравља становништва Златиборског округа и организацију и рад здравствене службе, кадар и коришћење здравствене заштите.

II ГЕОГРАФСKE И ДЕМОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА

1. ДЕМОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ ОКРУГА

Подручје Златиборског округа по свом географском положају заузима део западне Србије, који је по конфигурацији земљишта изразито брдско-планински предео. Заузима површину од 6140 км² и обухвата 10 општина (Ариље, Б. Башта, Косјерић, Н. Варош, Прибој, Пријеполје, Сјеница, Ужице и Чајетина).

Према попису из 2002. године на овом подручју живи 313396 становника у 438 насеља, од којих су 12 градског типа. Густина насељености у Округу је мала 51 становник на 1км², и неравномерна је по општинама. Највећа је у Ужицу а најмања у Чајетини и Сјеници. Становништво Округа углавно је насељено у сеоском подручју 50.16%, док је у градском 49.84%.

Број, површина и тип насеља и густина насељености
на подручју Златиборског округа

Табела 1.

ОПШТИНА	Површина у км ²	укупно становника	густина насељен. На по 1км ²	број насеља	
				град	село
АРИЉЕ	349	19784	56	1	21
Б.БАШТА	673	29151	43	1	35
КОСЈЕРИЋ	358	14001	39	1	26
Н. ВАРОШ	581	19982	34	1	31
ПОЖЕГА	426	32293	75	1	41
ПРИБОЈ	553	30377	54	1	32
ПРИЈЕПОЉЕ	827	41188	49	1	79
СЈЕНИЦА	1059	27970	26	1	100
УЖИЦЕ	667	83022	124	2	39
ЧАЈЕТИНА	647	15628	24	2	22
О К Р У Г	6140	313396	51	12	426

и. П. Завод за статистику Р. Србије
(попис становништва 2002. г.)

Старост становништва достигла је праг старе популације (15.82% лица старијих од 65 година живота), што се бележи и у општинама Прибој, Пријеполје, Сјеница и Ужице. Становништво у општинама Ариље, Б.Башта, Косјерић, Н.Варош, Пожега и Чајетина спада у категорију врло старог становништва.

Биолошки тип становништва је стационаран.

Радно активно становништво чини 22.17% од укупног броја становника.

Број неписмених лица по попису из 2002. године на нивоу Округа је 4.3%. Досадашњим развојем друштва, процесом урбанизације, индустријализације, образовањем и др. Дошло је до промена образовних карактеристика становништва у позитивном смислу. Општине са највећим бројем неписменог становништва су: Сјеница 7.3%, Косјерић 6.2%, Чајетина 5.9% и Бајина Башта 2.7%.

2. ВИТАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОКРУГА

Под природним кретањем становништва подразумева се таква промена становника која настаје природним односно биолошким путем, рађањем и умирањем (наталитет и морталитет).

Наталитет је позитивни фактор у природном кретању и мери се стопом наталитета. Последњих неколико година на подручју Округа стопа наталитета има ниске вредности (мање од 15,00 /1000). У 2006. години стопа наталитета на нивоу Округа била је 9.1 промила (табела 2).

Табела 2. Вредности стопе наталитета на подручју Златиборског округа у 2006. години

стопе наталитета	граничне вредности (у промилима)	општине и вредности стопе у 2006. години	
висока	преко 20,00	-	-
средња	15,00 – 20,00	Сјеница	15.7
ниска	испод 15,00	Пријепоље	9.7
		Ариље	9.6
		Ужице	9.2
		Косјерић	8.2
		Б. Башта	7.9
		Чајетина	7.9
		Прибој	7.4
		Пожега	7.1
		Н. Варош	6.9

Морталитет је негативан фактор у природном кретању становништва, и представља ужи здравствени индикатор. Може се посматрати као општа и специфична смртност и мери се стопом морталитета. Стопа опште смртности на нивоу Округа у 2006. год. Била је 11.6 промила (табела 3).

Табела 3. Вредности стопе опште смртности на подручју Златиборског округа у 2006. години

стопе опште смртности	граничне вредности (у промилима)	општине и вредности стопе у 2006. години	
врло висока	преко 15,00	Косјерић	16.4
висока	12,00 – 15,00	Ариље	14.4
		Чајетина	14.1
		Пожега	13.3
средња	10,00 – 11,99	Б.Башта	11.6
		Прибој	11.3
		Пријепоље	10.9
		Н. Варош	10.7
		Ужице	10.5
ниска	8,00 – 9,99	Сјеница	8.9

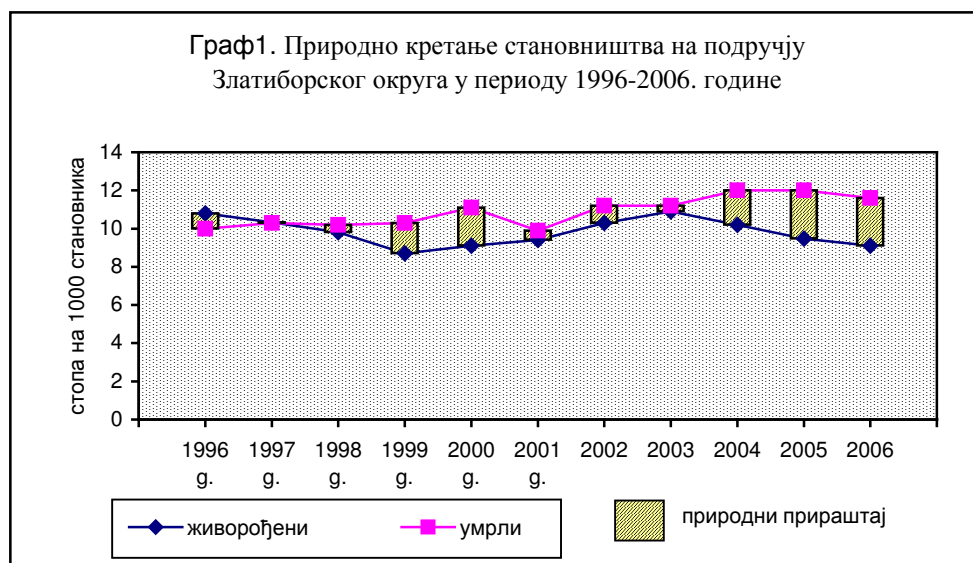
Природни прираштај и витални индекс објашњавају суштину природног кретања становништва. Природни прираштај даје разлику између рођених и умрлих, а витални индекс тумачи рационалност природног прираштаја тј. Даје однос живорођених према умрлим.

На подручју Округа стопе природног прираштаја су ниске и имају негативне вредности, како за Округ (-2.48/1000) тако и у свим општинама, изузев у Сјеници (6.8/1000).

Табела 4. Вредности стопе природног прираштаја на подручју Златиборског округа у 2006. години

стопа природног прираштаја	граничне вредности (у промилима)	општине и регистроване вредности стопа	
Висока	преко 9,00	-	-
повољна	5,00 – 9,00	Сјеница	6.8
Ниска	испод 5,00	Косјерић	-8.1
		Пожега	-6.3
		Чајетина	-6.2
		Ариље	-4.8
		Прибој	-3.9
		Н.Варош	-3.9
		Б. Башта	-3.7
		Ужице	-1.3
		Пријепоље	-1.2

Стопа природног прираштаја на нивоу Округа (од 1996.-2005.) од 1997. године бележи пораст негативних вредности све до 2000. године, када број умрлих знатно опада у 2001. години, да би поново порастао у 2002., 2003., и 2004. години (график 1).

Смртност одојчади је најважнији индикатор здравственог стања становништва и мера друштвено-економских услова у којима популација живи и ради. То је најосетљивији индикатор доступности, коришћења и ефикасности здравствене заштите.

Стопа смртности одојчади на нивоу Округа у 2006. години имала је вредност од 7.0 промила и мања је него претходне године (табела у прилогу).

3. МЕХАНИЧКО КРЕТАЊЕ СТАНОВНИШТВА (МИГРАЦИЈА)

Механичко кретање становништва условљено је досељавањем или исељавањем становништва са једне територије или подручја. Миграција становништва утиче на број, структуру и друге виталне карактеристике подручја.

III ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА

Здравље становништва је више социјална него биолошки одређена категорија која резултира из динамичке равнотеже човека и његове околине. Друштвена заједница улаже у заштиту здравља средства са циљем да очува и унапреди здравље, јер здравље људи је предуслов материјалног богатства и бржег привредног и друштвеног развоја.

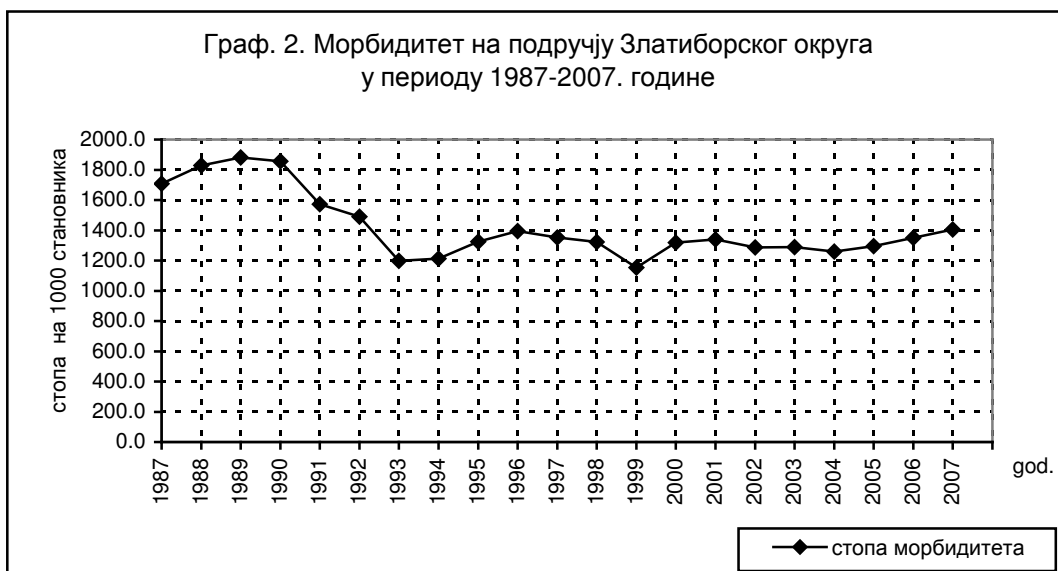
Здравље становништва мери се здравственим индикаторима (позитивним и негативним). Позитивни индикатори објективно описују физичке, психичке и социјалне карактеристике заједнице, а негативни мере одступање од здравља (морбидитет, морталитет, леталитет, апсентизам и инвалидност).

1. МОРБИДИТЕТ

1.1. Амбулантно – диспанзерски морбидитет

Морбидитет (обољевање) на подручју Златиборског округа у 2007. години регистрован је кроз медицинску документацију и евиденцију која се води у свим здравственим установама на Округу. Регистровани морбидитет односи се само на становништво које здравствену заштиту остварује у здравственој установи (Амбулантно-диспанзерској служби) примарне здравствене заштите. Мали број приватних ординација поднео је извештаје о утврђеним обољењима и стањима Заводу за јавно здравље Ужице, али и даље је евиденција непотпуна.

На подручју Златиборског округа у 2007. години, кроз рад здравствених служби регистровано је 440526 обољења, са стопом морбидитета 405.7/1000. Без обзира што сви болесни не користе здравствену заштиту, као што ни сви који посећују здравствену установу нису болесни, овако регистрован морбидитет указује да просечно на сваког становника Округа долази 1 обољење (табела у прилогу).

У периоду 1987 – 2007. године укупан број регистрованих обољења и стања у амбулантно-диспанзерским службама на графикону је приказан кривом која има 2 врха (у 1989. и 1996. години и најнижу тачку у 1999. години). У односу на претходну годину уочава се благ пораст регистрованих обољења и стања (графикон 2).

У заступљености појединих група обољења у укупном морбидитету у поређењу са 2004. годином (табела у прилогу) забележен је пораст броја регистрованих обољења и стања. Најчешће регистрована обољења и стања на подручју Округа у 2007. години била су (графикон 3):

1. болести система за дисање (X група по МКБ-у)
2. болести система крвотока (IX група)
3. болести мокраћно – полног система (XIV група)
4. болести мишићно – коштаног система и везивног ткива (XIII група)
5. заразне и паразитарне болести (I група)
6. симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII)
7. болести система за варење (XI група)
8. болести коже и поткожног ткива (XII група)
9. повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група)
10. болести жлезда са унутрашњим лучењем (IV група)

Као што се на графикону види, у структури обољевања највише су заступљене болести система за дисање (34.72%), потом долазе болести система крвотока (9.59%), болести мокраћно-полног система (8.72%) и болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (8.08%).

Заразне и паразитарне болести током 2007. године, у укупном морбидитету биле су заступљене са 3.78%, што је нешто више него претходне 2006. године. Кретање обољевања зависи од социјалног, економског и културног развоја са једне стране и успешног спровођења Програма и мера здравствене заштите са друге стране. Епидемиолошка ситуација се непрекидно прати и процењује. Пријаве заразних болести и периодични извештаји које у Завод за јавно здравље стижу из здравствених установа су основни извор информација (поред активног истраживања и др.) о кретању заразних и паразитарних болести на подручју Округа (табела у прилогу).

1.2. Хронична масовна незаразна обољења

Малигна обољења представљају важан социо-медицински проблем због сталног пораста броја оболелих и умрлих од ове болести. У 2007. години у Завод за јавно здравље стигло је 836 пријава новооткривених малигнух болести. Највећи број пријава стигао је из Ужица 296, Прибоја 98, Пријепоља 86, Бајине Баште 74, Пожеге 68, Нове Вароши 67..

Стопа обољевања (на 1000 становника) од малигних болести према пристиглим пријавама је највећа у Ужицу $3.57^{0}/_{00}$, Новој Вароши $3.35^{0}/_{00}$, Прибоју $3.23^{0}/_{00}$, Косјерићу $3.21^{0}/_{00}$ ... (табела у прилогу).

Дијабет је друго обољење из групе хроничних масовних незаразних обољења које због учесталости јављања има велики социо-медицински значај.

Болест представља трајно прогресивно патолошко стање и болесници се доживотно лече. Последице у економском, социјалном и здравственом погледу су велике, како за оболеле тако и за целу друштвену заједницу. Због хроничног тока болести, честих компликација и лечења у амбулантно-поликлиничким и болничким установама троше се знатна финансијска средства из фондова за здравство као и друштвене заједнице у целини. Ако се томе додају честа одсуствовања са посла, смањење радне способности и превремена инвалидност, јасно је да су све превентивне акције неопходне. Пријаве и одјаве оболелих од дијабета су проблем као и код свих других обољења која су обавезна да се пријављују. Током 2007. године број новооткривених оболелих од дијабета био је 554 (табела 6). Највећи број пријава било је из Прибоја (161), Ужица (89), Пријепоља (56)... Стопа обољевања према броју пријава највећа је у Прибоју $5.30^{0}/_{00}$, Косјерићу ($3.57^{0}/_{00}$)... (табела 6 у прилогу).

Код пријављивања психоза и даље постоји подрегистрација, стопа обољења у 2007. години износи $0.04^{0}/_{00}$. У току 2007. године Завод за јавно здравље стигло је 13 пријава. (табела у прилогу).

Кардиоваскуларне болести, а нарочито коронарна болест и мождана апоплексија, бележе значајан пораст. У 2007. години стопа је износила $1.420^{0}/_{00}$.

графикон 4

1.3. Болнички морбидитет

Извештај о хоспитализацији је део законом прописане медицинске документације за болнички лечене пацијенте. У Завод за јавно здравље достављају се подаци о болнички леченим лицима од краја 1999. године.

Ови подаци представљају драгоцену основу за праћење, анализу и евалуацију коришћења болничке здравствене заштите, као и рада болничких здравствених установа.

Уносу података у базу и њиховој обради, предходи контрола и шифрирање података уписаних у извештај, које обавља екипа састављена од лекара и медицинских техничара запослених у Центру за анализу, планирање, организацију здравствене заштите, информатику и биостатистику у здравству.

Становништво Златиборског округа стационарну здравствену заштиту у 2007. години остваривало је у: три Опште болнице - Прибој (са Центром за рехабилитацију-Прибојска Бања), Пријеполје и Ужице (са јединицама Опште болнице Ужице у Н.Вароши и Пожеги, као и стационарима у Б.Башти и Сјеници), затим у Специјалној болници за болести штитасте жлезде и болести метаболизма “Златибор” и Специјалној болници за превенцију, лечење и рехабилитацију кардиоваскуларних обољења “Златар” (табела у прилогу).

Табела 5. Болничко лечење на подручју Златиборског округа у периоду 2003. – 2007. године.

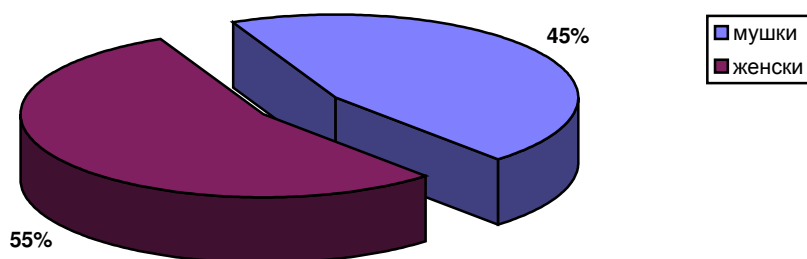
Болничко лечење	2003.г.	2004.г.	2005.г.	2006.г.	2007.г.
број постеља	1366	1368	1375	1275	1226
број лечених лица	33201	34851	34807	35911	38255
бр. Оств. Б.о. дана	313033	337133	347676	288687	308772
прос. Дуж. Лечења	9.0	10.0	9.0	8.0	8.0
заузетост постеља	62.8	67.3	61.9	62.0	69.0

Извор података: Збирни статистички извештаји

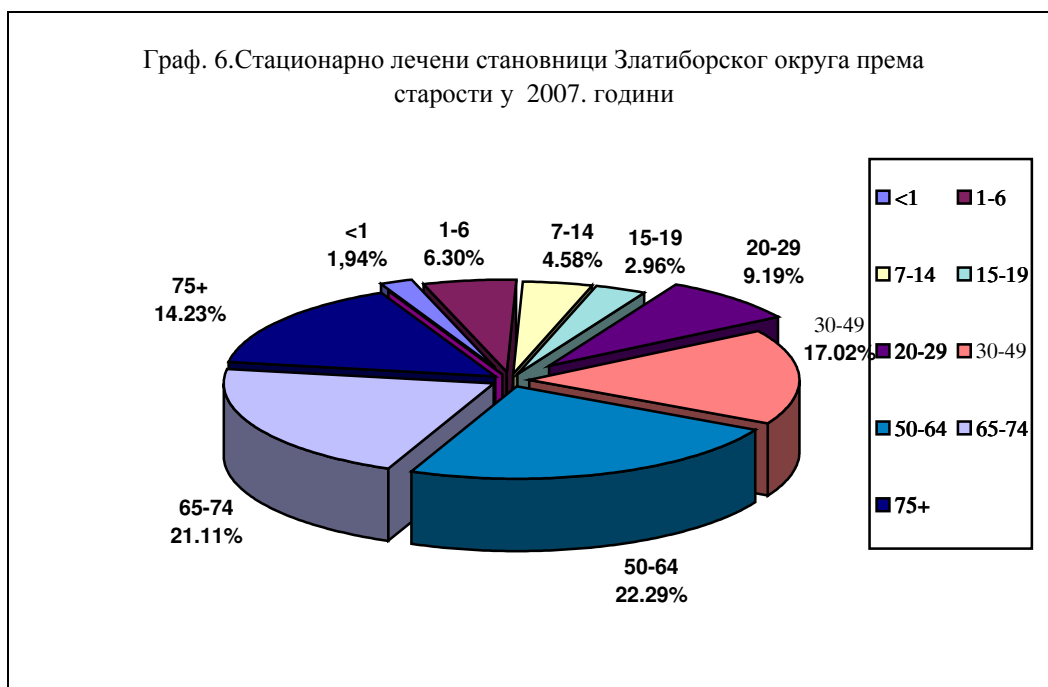
Просечна дужина болничког лечења на нивоу Округа је осам дана.

Током 2007. године хоспитализовано је 40896 лица, од тога 18522 мушкараца и 22374 жена (графикон 5).

Граф. 5. Стационарно лечени пацијенти на подручју Златиборског округа према полу у 2007. години

Најчешћа животна доб хоспитализованих је од 65 и више година (графикон бр. 6). Различити су узроци хоспитализације у зависности од животне доби пацијената. Тако су деца млађа од годину дана најчешће хоспитализована због стања у порођајном периоду, деца и омладина до петнаесте године живота због болести система за дисање, жене у генеративном периоду због трудноће, рађања и бабиња, док су пацијенти старији од педесет година најчешће лечени од болести система крвотока.

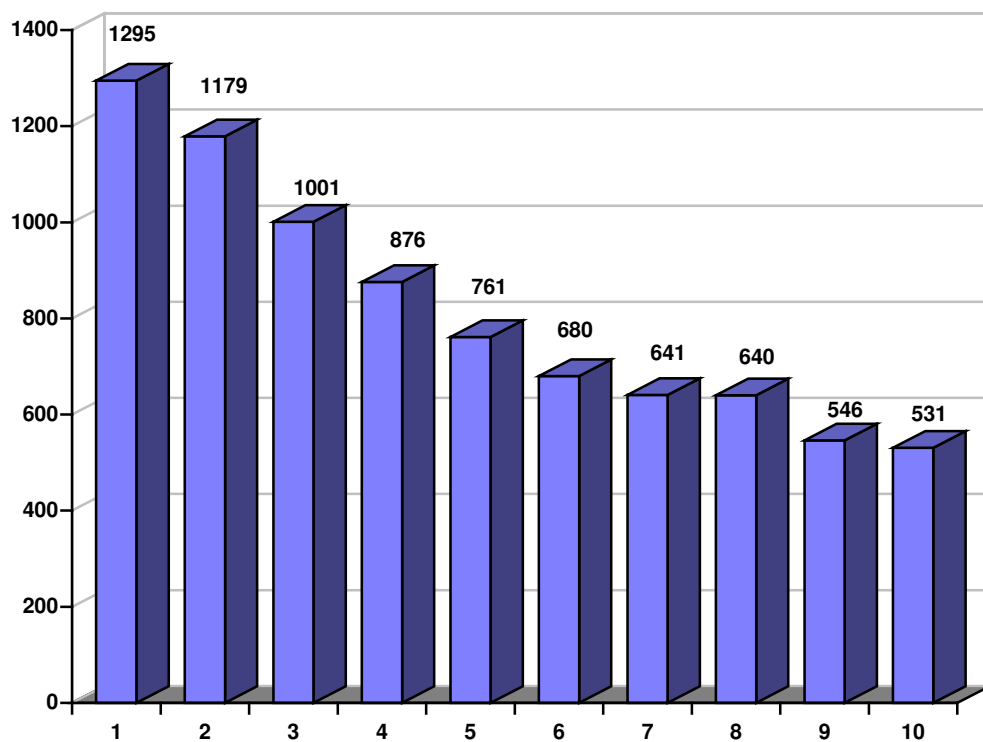
Водећи основни узроци хоспитализације била су обољења кардиоваскуларног система (16.77%), затим следе тумори (12.43%), болести система за дисање (9.71%), болести система за варење (9.15%), трудноћа, рађање и бабиње (8.31%), болести мокраћно-полног система (6.09%) и повреде и тровања (5.61%). Остала регистрована обољења чине 31.93% болничког морбидитета (табела 13.)

Табела 6. Морбидитет стационарно-лечених пацијената на подручју Златиборског округа у 2007. години

Група обољења по МКБ-10	оболели	
	број	%
I Заразне болести и паразитарне болести	1170	2.86
II Тумори	5084	12.43
III Болести крви и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета	627	1.53
IV Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	1501	3.67
V Душевни поремећаји и поремећаји понашања	1195	2.92
VI Болести нервног система	874	2.14
VII Болести ока и припојака ока	718	1.75
VIII Болести ува и болести мастоидног наставка	155	0.38
IX Болести система крвотока	6860	16.77
X Болести система за дисање	3971	9.71
XI Болести система за варење	3742	9.15
XII Болести коже и поткожног ткива	849	2.08
XIII Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	2065	5.05
XIV Болести мокраћно-полног система	2489	6.09
XV Трудноћа, рађање и бабиње	3397	8.31
XVI Стања у порођајном периоду	458	1.12
XVII Урођене наказности, деформације и хромозомске ненормалности	191	0.47
XVIII Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	1964	4.80
XIX Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	2294	5.61
XXI Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	1292	3.16
УКУПНО	40896	100.0

Десет најчешћих дијагноза приказано је на графикону бр. 7.

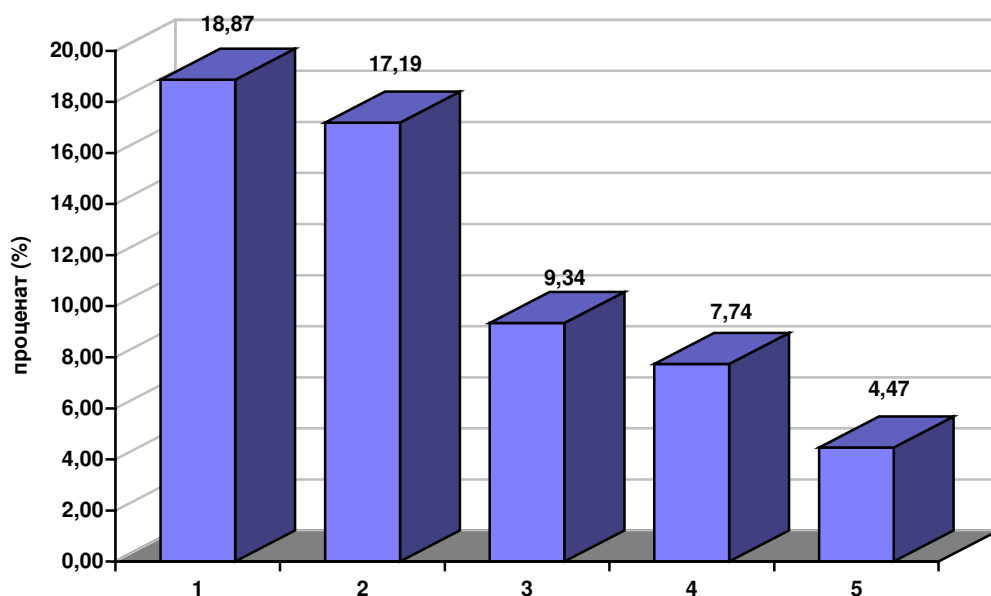
Граф 7. Десет најчешћих дијагноза у стационарним установама на подручју Златиборског округа у 2007. години

- 1 - Цардиомийопатхиа
- 2 - Hypertensio arterialis essentialis
- 3 - Partus spontaneus simplex
- 4 - Morbus pulmonis obstructivus chronicu
- 5 - Partus spontaneus capite
- 6 - Diabetes melitus ad insulino
- 7 - Angina pectoris
- 8 - Pneumonia, microorganismus non
- 9 - Partus simplex sectione casearea
- 10 - Infarctus cerebri

Болести система крвотока су на првом месту по заступљености у укупном морбидитету. Пет најчешћих дијагноза у групи болести система крвотока приказано је на графикону бр. 8.

Граф 8. Пет најчешћих дијагноза у групи система крвотока на подручју Златиборског округа у 2007. години

- 1 - Hypertensio arterialis essentialis (primaria) - I10
- 2 - Cardiomyopathia - I42
- 3 - Infarctus cerebri I63
- 4 - Angina pectoris- I20
- 5 - Infarctus myocardii acutus -I21

У групи везаној за трудноћу, рађање и бабиње (XV група), 29.46% чине спонтани порођај код једноплодне трудноће (O80), затим спонтани порођај главом (O80.0) 22.05%, 16.07% порођаји царским резом.

У групи болести система за варење (XI група по МКБ 10) најчешће дијагнозе су: K4.90- препонска једнострана кила (13.92%), затим препонска кила –K40 (8.20%), K-80 акутно запаљење жучне кесе (8.12%), K26-улкус желуца (5.16%).

Због болести система за дисање (X група по МКБ 10) у 2007. години у болницама Златиборског округа било је хоспитализовано 3971 пацијената, а најчешће дијагнозе су: J44-друга хронична опструктивна болест плућа (22.06%), J18-запаљење плућа, микроорганизам неозначен (16.12%), J45-бронхијална астма (6.95%), J03- акутно запаљење крајника (56.19%), J35.3 хроничне болести крајника (5.16%)....

Најчешћи узроци хоспитализације због болести мокраћно-полног система су: N40-повећање кестењаче (19.03%), N18 –хронична недовољна функција бубрега (9.04%), N-39.0, појачано учестало и неуредно крварење из материце N-92 (5.06%), инфекције мокраћних путева (3.81%).

Због болести из групе тумора (II група по МКБ 10), лечено је 5084 пацијента, при чему пет најчешћих дијагноза чине:

- C34-злоћудни тумор душника и плућа (8.67%),
- C20-злоћудни тумор задњег црева (5.32%),
- C50-злоћудни тумор дојке (6.43%)
- C61-малигни тумор простате (4.33%).
- C16-злоћудни тумор желуца (4.07%).

Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група по МКБ 10), били су узрок хоспитализације 2294 пацијената (5.61%), а најчешће:

- S72 – фрактура бутњаче(9.81%),
- S06.0-потрес мозга (6.36%),
- S72.1-претрохантерни прелом (4.92%),
- S82 – прелом потколенице укључујући и предео скочног зглоба (3.92%)
- S06 –повреда унутар лобање (3.14%),
- S00 –површинска повреда главе (2.96%).

Због болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (XIII група по МКБ 10) у 2007. години у болницама Златиборског округа лечено је 2065 пацијената, а најчешће због:

- M16- Дегенеративно обољење зглоба кука (17.97%),
- M54-Бол у леђима (9.64%),
- M17 Gonarthrosis –дегенеративно обољење зглоба кука (8.23%),
- M51-Друге болести међупршљенског диска (7.75%),
- M05-Серопозитивна реуматоидна запаљења зглоба 7.45%),

Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група по МКБ 10), узрок су лечења 3.67% пацијената. Најчешће дијагнозе из ове групе су:

- E11-шећерна болест, инсулинонезависан облик (45.30%),
- E10- шећерна болест, инсулинозависан облик (15.26%),
- E05- повећана функција штитасте жлезде (10.86%),
- E01-ендемска нетоксична гушавост и друга стања (7.46%)
- E03-друге смањене функције штитасте жлезде (5.79%).

2. МОРТАЛИТЕТ

Један од најважнијих индикатора здравственог стања становништва је морталитет.

Морталитет може да се прати као општа смртност, специфична смртност, смртност према узроцима смрти и др. Стопа опште смртности на Округу у 2006. години била је 11.6 промила (табела у прилогу – витални показатељи из 2006. године)

Табела 7. Општа смртност на подручју Златиборског округа
у периоду 2002. године –2006. године

општа смртност	2002. г.	2003. г.	2004. г.	2005.г.	2006.г.
број умрлих	3517	3507	3771	3760	3626
стопа на 1000 становника	11.2	11.2	12.0	12.0	11.6

Стопа општег морталитета највећа је у општинама где преовлађује старо становништво (Косјерић, Ариље, Чајетина, Пожега, Б.Башта, Прибој), где достиже високе и врло високе вредности.

Специфична смртност користи се за праћење смртности по старости, полу, врсти болести и др. На подручју Округа највећа учесталост умирања је у животној доби између 50 и 60 година живота, али се граница помера ка млађем животном добу. Морталитет одојчади на Округу у 2006. у односу на укупну смртност, била је заступљена са 0.55%. Највећа стопа смртности одојчади на подручју Округа била је у општини Чајетина (24.4⁰/₁₀₀), Н. Вароши (21.9⁰/₁₀₀), Ариљу (10.6⁰/₁₀₀) Пријеполје (10.0⁰/₁₀₀). (табела у Прилогу).

Стопа смртности одојчади (изражена на 1000 живорођених) на нивоу Округа у 2006. години била је 7.0⁰/₁₀₀.

Најчешћи узроци смрти становништва на подручју Округа и у већини општина су:

- болести срца и крвних судова,
- малигна обољења
- обструктивне болести плућа

Болнички морталитет

Током 2007. године у стационарним установама Златиборског округа умрло је 1222 пацијената (стопа леталитета 3.04/100), односно од 100 лечених умрло је 3 пацијента (табела 8 у прилогу). Главни узрок умирања биле су болести система крвотока (стопа 11.63/100), а затим следе тумори (стопа 4.25/100) и др. Поред тога, у више од половине оних који су наводно умрли од болести система крвотока, као главни узрок смрти наведен је застој срца, што заправо представља непосредни, али не и основни узрок смрти. Све нам ово указује на мањкавост у шифрирању узрока смрти, чему посебно треба посветити пажњу.

3. ЗДРАВСТВЕНО СТАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ГРУПА СТАНОВНИШТВА

3.1. Здравствено стање деце и школске омладине

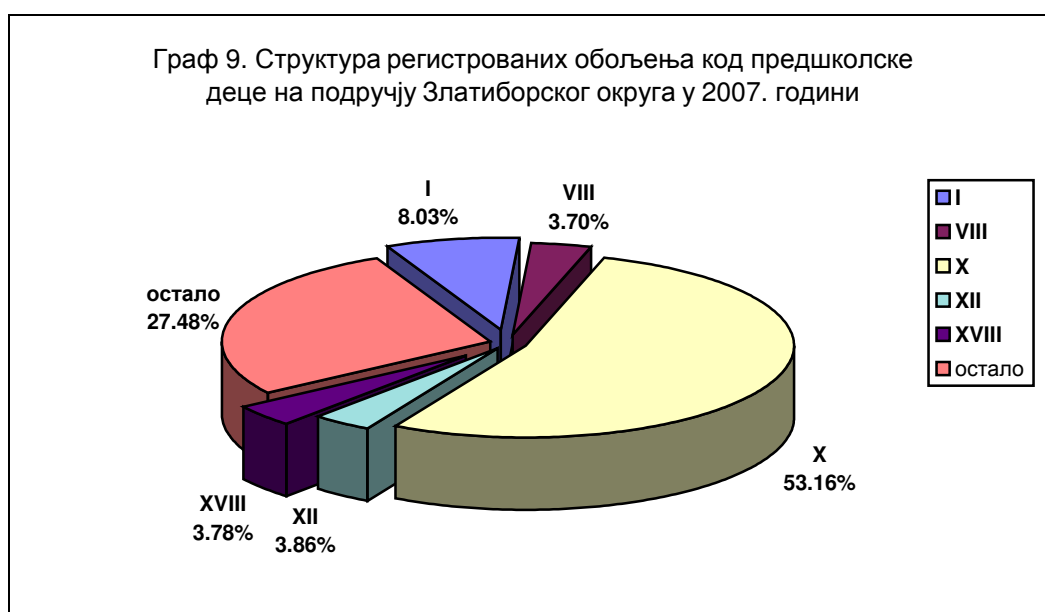
На подручју Златиборског округа здравственом заштитом обухваћено је 66063 деце, од тога предшколског узраста (0 – 6 г.) 22057 и школске деце и омладине (7 – 18 г.) 44006.

3.1.1. Предшколска деца (0 – 6 год.)

У диспансерима за здравствену заштиту предшколске деце (0 – 6 г.) током 2007. године регистровано је 98801 обољења. Стопа обољевања била је 4638.5/1000, односно на свако дете овог узраста регистровано је 4.5 обољења.

Најчешће су се јављале (графикон бр. 9) :

- болести система за дисање (X група по МКБ-у),
- заразне и паразитарне болести (I група),
- болести коже и поткожног ткива (XII група),
- симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група).
- болести ува и мастоидног наставка (VIII група),

Болести система за дисање су најбројније и током 2007. године регистровано је 52519 обољења и других патолошких стања. Стопа обољевања била је 2465.7/1000. У оквиру ове групе обољења најбројнији су: акутна запаљења ждрела и акутно запаљење крајника (57.58%), затим акутна запаљења душница (23.58%), акутна запаљења носног дела ждрела, акутна запаљења синуса, акутно хрипаво запаљење гркљана (псеудокруп) и акутне вишеструке инфекције горњег дела пута за дисање, неозначене локализације (11.75%) и др.

У групи инфективних и паразитарних болести регистровано је 7929 обољења и стања са стопом 372.3 ‰. Обољења која су у овој групи имала највећу фреквенцу јављања су: инфекције централног нервног система узроковане вирусом, морбили-мале богиње инфекције са оштећењем коже узроковане вирусом обољења узрокована цитомегаловирусима (57.43%), затим следе инфекције узроковане варичелом и херпесом зостером (16.58%), друге заразне болести узроковане салмонелом, инфекције узроковане бактеријама, тровања храном узрокована бактеријама (13.14%).

Болести коже и поткожног ткива су по учесталости јављања на трећем месту са 3809 регистрованих обољења и стопом 178.8⁰/100. У оквиру ове групе најчешће су пликовите болести коже, папуло-љускасте болести, копривњаче и црвенило коже, друге болести коже и поткожног ткива (67.55%) и инфекције коже и поткожног ткива (32.45%).

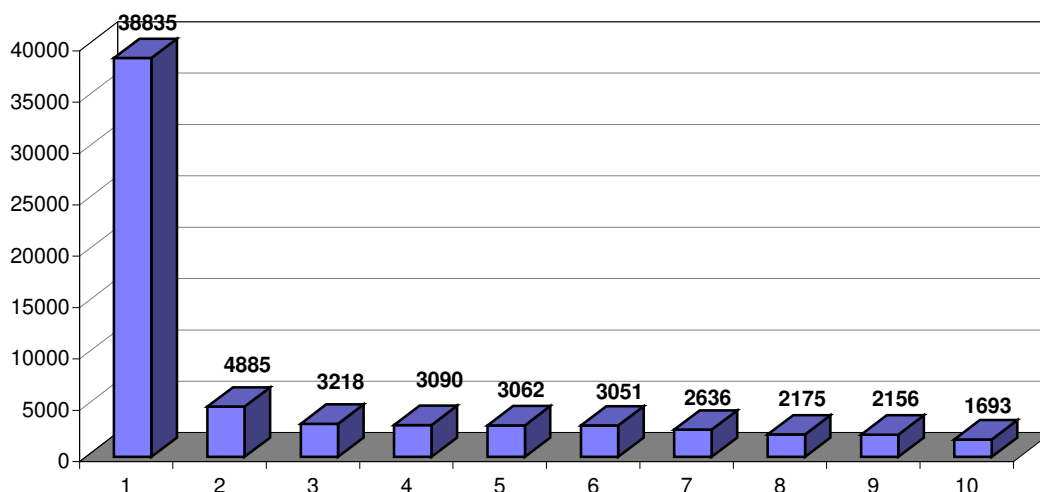
У групи обољења симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази регистровано је 3737 обољења са стопом 175.4/1000, најчешће се јављају: симптоми и знаци система за крвоток и система за дисање, мучнине и повраћање, симптоми и знаци коже и поткожног ткива, симптоми и знаци нервног система и мишићно коштаног система, симптоми и знаци мокраћног система, главобоље, умор, патолошки налази крви без дијагнозе (51.56%), грознице непознатог порекла (27.59%), бол у трбуху и карлици (20.36%) и др.

Болести ува и болести мастоидног наставка у 2007. години у здравственој заштити предшколске деце имале су стопу јављања 171.5/1000 са 3652 регистрованих обољења и стања. Најчешћа обољења у овој групи су: болести средњег ува и мастоидног наставка (91.23%) и болести спољашњег и унутрашњег ува (7.63%).

Приказ десет најчешћих обољења и стања дат је на графикону бр. 10.

Регистрована обољења односе се само на децу која су користила услуге дечијих диспанзера у домовима здравља, док све друге услуге (које су пружене у другим службама и здравственим станицама где нема посебно издвојене дечије службе) нису обухваћене.

Графикон 10. Десет најчешћих обољења и стања у основној здравственој заштити деце предшколског узраста на подручју Златиборског округа у 2007. години

- 1 - Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta
- 2 - Infectiones tractus respiratorii superioris multiplices acutae loci non specificatis
- 3 - Друге вирусне болести
- 4 - Друге болести коже и поткожног ткива
- 5 - Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде
- 7 - Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази
- 8 - Bronchitis acuta et bronchiolitis acuta
- 9 - Laryngitis et tracheitis acuta
- 10 - Болести средњег ува и болести мастоидног наставка

3.1.2. Школска деца и омладина (7 – 18 год.)

У диспанзерима за здравствену заштиту школске деце и омладине на подручју Златиборског округа у 2007. години евидентирано је 114491 обољења са стопом 2592.1⁰/₀₀, односно 2.6 обољења на једно дете узраста 7-18 година (Табела у прилогу). Најбољи показатељи за оцену здравственог стања изведени су из података сумираних у извештају о утврђеном здравственом стању при систематским прегледима ученика (Табела у прилогу).

Систематским прегледима обухваћено је 99.91% деце основних школа и 100.0% ученика средњих школа.

Телесна развијеност при систематским прегледима оцењивана је клиничким прегледом на бази искуства лекара оценама: добра, средња и лоша. Добра телесна развијеност при систематским прегледима ученика основне школе регистрована је код 76.09% ученика, и 82.22% ученика средњих школа. Лоша телесна развијеност код основаца нађена је код 2.62% ученика, док је код средњошколаца била 0.85%.

Анализирано по полу може се уочити да је добра телесна развијеност нешто више регистрована код ученица (76.63%), него код ученика (75.57%) у основним, као и код средњошколаца, код девојчица (82.37%), дечака (82.07%).

Степен телесне ухрањености се не оцењује објективним методама које су скупе а и не раде се у свим лабораторијама (дозирање витамина у крви, одређивање количине беланчевина, одређивање серумског гвожђа, финије претраге хематокрита и др.). У диспанзерима за здравствену заштиту школске деце и омладине телесна ухрањеност региструје се само на основу клиничке процене која даје несигурне податке, па су грешке неизбежне. Често се дешава да због наглог раста у пубертету телесна маса не прати пораст телесне висине, и доводи до појаве мршавих ученика, који истовремено не морају бити лоше ухрањени, мада се готово увек сврставају баш у ту категорију. Добра телесна ухрањеност регистрована је код 56.27% ученика основних школа и 53.02% ученика средњих школа. Лоша ухрањеност више је изражена код ученика основних школа 4.61% него код средњошколаца 2.68%. Добра телесна ухрањеност (гледано по полу) регистрована је у нешто већем проценту код дечака у основним школама (56.57%), него девојчица (55.96%), као и код средњошколаца, код дечака (53.26%) и девојчица (52.77%). У категорији лоше ухрањености у основним и средњим школама мала је разлика кад је пол у питању.

Недовољна психичка развијеност у 2007. години регистрована је у основним школама у 0.22% случајева.

Сметње вида регистроване су више код ученика средњих школа (4.42%) него код ученика основних школа (2.49%) и то у оба случаја више код девојчица. Код основаца девојчице (2.59%), дечаки (2.41%), код средњошколаца девојчице (5.65%), дечаки (3.22%).

Оштећење слуха одређује се шапатом, док се аудиометријске методе примењују само код сумњивих случајева на тежа оштећења. У 2007. години код три ученика (0.02%) у основној школи забележено је оштећење слуха.

Деформације кичменог стуба, грудног коша и стопала представљају велики проблем који се мора решавати превентивним мерама, у зависности од узрока настанка:

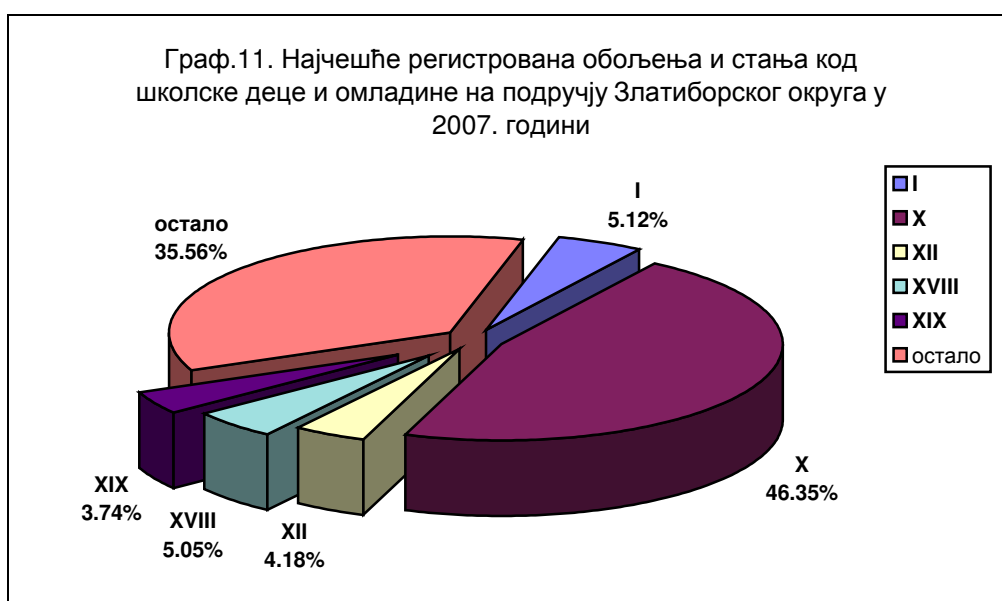
1. деформитет грудног коша је више заступљен код ученика основних школа (2.91%) него код ученика средњих школа 1.42%) и то у оба случаја више код дечака;
2. деформације стопала уочена је код основаца (7.85%) у много већем обиму него код средњошколаца (2.71%). Деформитет је нешто више заступљен код дечака у основним школама (7.99%) него девојчица (7.70%), док је у средњим школама деформитет нешто више регистрован код девојчица (3.10%) него дечака (2.34%).

Срчане мане (конгениталне и стечене) у 2007. години регистроване су у 0.35% у основним и 0.04% у средњим школама.

Говорне мане су при систематском прегледу откривене у већем броју код основаца (3.40%) и то код дечака (4.06%) и девојчица (2.72%). У средњим школама проблем говорних мана је мањи, регистровано је у 0.04% случајева, и то код 2 ученика. Оваква стања захтевају рано откривање и третман логопеда.

Код школске деце и омладине у 2007. години најчешће групе регистрованих обољења и стања су (графикон бр. 11):

- болести система за дисање (X група по МКБ-у),
- заразне и паразитарне болести (I група по МКБ-у),
- симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група по МКБ-у),
- болести коже и поткожног ткива (XII група по МКБ-у),
- повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група по МКБ-у).

У групи болести система за дисање најчешће су регистроване акутна запаљења ждрела и крајника (73.19%), а потом акутно запаљење носног дела ждрела, акутно запаљење синуса, акутно хрипаво запаљење гркљана и запаљење поклопца гркљана и акутне вишеструке инфекције горњег дела пута за дисање, неозначене локализације (9.20%), као и акутно запаљење душница и акутно запаљење крајних огранака душница (4.97%), Сва остала обољења чине 12.64%.

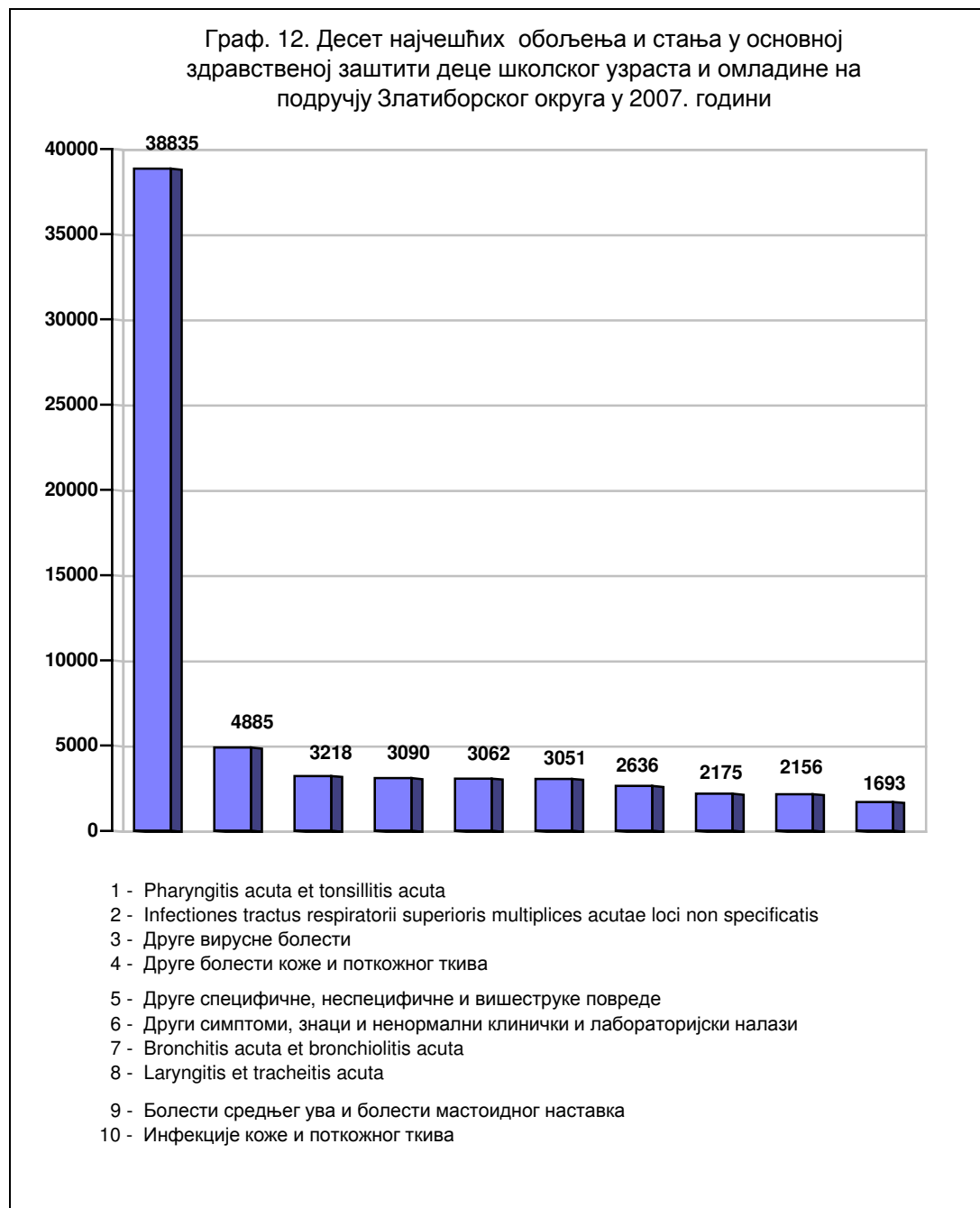
Заразне и паразитарне болести јављају се најчешће као инфекције централног нервног система узроковане вирусима, инфекције са оштећенима коже и слузнице узроковане вирусима, друге болести узроковане вирусима (54.89%), друге инфекције узроковане салмонелом, тровања храном узрокована бактеријама, друге инфекције црева узроковане протозоама, инфекције црева узроковане вирусима (13.17%), варичела и зонски појасни херпес (14.05%) и др.

По учесталости јављања симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази налазе се на трећем месту у морбидитету школске деце, од којих су најчешћи: симптоми и знаци система за крвоток и система за дисање, главобоље, изненадна бол (52.79%), бол у трбуху и карлици (26.65%), грозница непознатог порекла (20.54%) и др.

Болести коже и поткожног ткива заузимају важно место. Најчешће су пликковите болести, запаљења коже и екцеми, папуло-љускасте болести, друге болести коже и поткожног ткива (64.60%), и инфекције коже и поткожног ткива (35.39%).

Међу пет најчешћих обољења код школске деце су и повреде, тровања и последице деловања спољних фактора. Од ових обољења најчешће су друге специфичне, неспецифичне повреде и вишеструки преломи (71.42%), затим специфична и вишеструка уганућа, расцепи и утиснућа (11.59%).

Приказ десет најчешћих обољења и стања дат је на графикону бр. 12.

3.2. Здравствено стање одраслог становништва

У категорију одраслог становништва спада радно активно становништво, тј. Онај део одрасле популације који је носилац социо-економског развоја и од које зависи будућност друштва. Одрасло становништво чине и стара лица животне доби од 65 година и више.

Пружање здравствене заштите овом делу популације одликује се методолошким специфичностима које потичу из посебних биолошких и здравствених обележја. Са процесом старења увећава се број хроничних и дегенеративних обољења (хипертензије, болести срца и крвних судова, цереброваскуларна обољења, психички поремећаји, и др.), што захтева активнији однос и веће ангажовање здравствене службе.

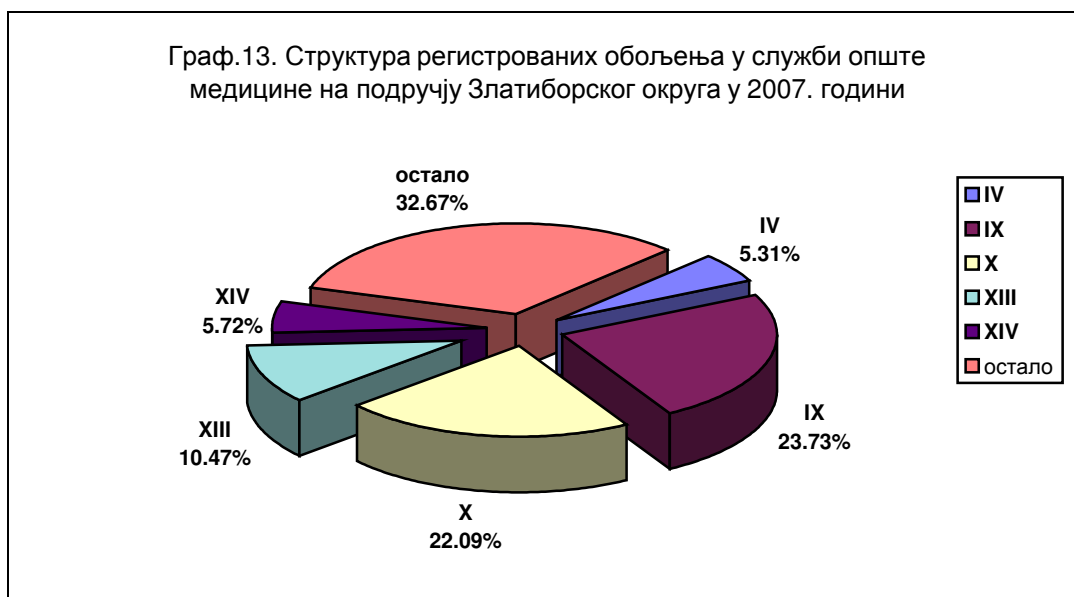
На основу података из медицинске евиденције и документације које се воде у службама опште медицине, службама за здравствену заштиту жена и службама медицине рада може се пратити и анализирати здравствено стање одраслог становништва.

3.2.1. Општа медицина

Највећи део становништва први контакт са здравственом службом остварује у служби опште медицине, па и регистровани морбидитет представља најшири и најобухватнији део морбидитета. Од укупног броја свих обољења и стања регистрованих у амбулантно – диспанзерском раду здравствених установа на подручју Округа у 2007. години 32.52% је евидентирано у општој медицини. Број регистрованих обољења је 143264 са стопом од 457.1 на 1000 становника старијих од 18 година.

На основу података о утврђеним обољењима и стањима регистрованим кроз извештаје служби опште медицине, уочава се да су најчешће регистроване (графикон бр. 13):

- болести система крвотока (IX група по МКБ-у),
- болести система за дисање (X група по МКБ-у),
- болести мишићно-коштаног сист. И везив. Ткива (XIII група по МКБ-у),
- болести мокраћно-гениталног система (XIV група по МКБ-у), и
- болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група по МКБ-у).

Болести система за крвоток су по учесталости јављања на првом месту. Регистровано је 33995 обољења са стопом 108.5/1000. У овој групи обољења најзаступљенија је *Hypertensio arterialis essentialis (primaria)* есенцијална хипертензија је (65.31%), исхемијске болести срца (12.01%), затим следе друге поремећаји спроводног система срца и аритмије (5.85%).

У групи обољења система за дисање регистровано је 31648 обољења са стопом 101.0 промила. Најчешћа обољења су: *Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta* (52.95%), запаљење душнице, емфизем и друге опструктивне болести плућа (12.98%), *Bronchitis acuta et bronchiolitis acuta* (11.43%) и др.

У групи болести мишићно-коштаног система и везивног ткива регистровано је 15001 обољења са стопом 47.9/1000. Најчешћа обољења су: деформацијска обољења кичме (64.61%), дегенеративно обољење зглобова (18.79%), запаљенска обољења зглобова (6.05%), и др.

Учесталост болести мокраћно-полног система у категорији становништва које покрива служба опште медицине је 5.72% од укупног броја обољења и стања. Запаљење мокраћне бешике чини 51.55%, а потом следе друге болести система за мокрење (21.38%), и мокраћни каменци (12.47%) др.

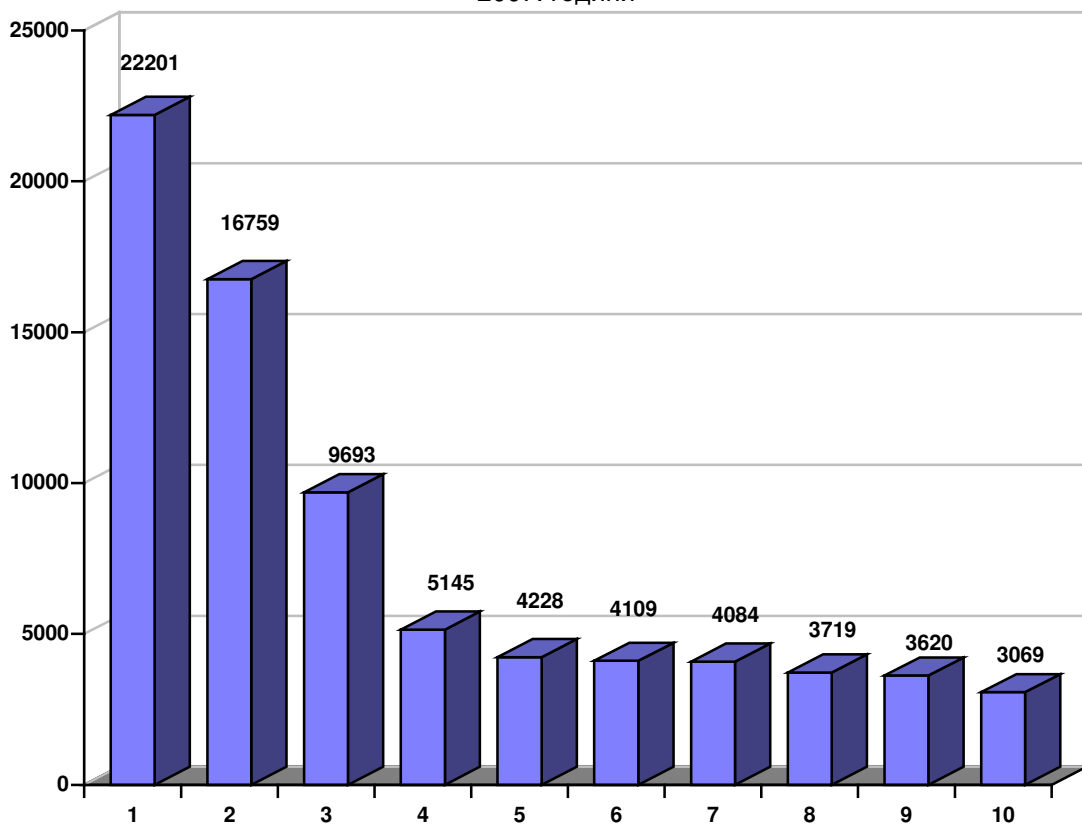
Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма налазе се међу пет најчешће регистрованих обољења и стања са стопом 24.3/1000 и укупно 7613 обољења. Најчешће регистрована обољења у овој групи су: шећерна болест (67.58%), други поремећаји жлезде са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (18.03%), поремећај штитне жлезде због недостатка јода (4.8%) и др.

Број регистрованих обољења у службама опште медицине је значајан због бројности корисника, старосне структуре и патологије везане за животну доб. Будући да је то углавном старије становништво са више хроничних обољења истовремено, са често трајним деформитетима који захтевају континуирану терапију, социо-економски издаци су велики. Организација здравствене службе мора бити усмерена и прилагођена оваквим потребама и захтевима.

Дест најчешћих обољења и стања у основној здравственој заштити одраслог становништва дата је на графикону 14.

Граф. 14. Десет најчешћих обољења и стања у основној здравственој заштити одраслог становништва на подручју Златиборског округа у 2007. години

- 1 - Hypertensio arterialis essentialis (primaria)
- 2 - Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta
- 3 - Друга обољења леђа
- 4 - Diabetes mellitus
- 5 - Cystitis
- 6 - Bronchitis acuta et bronchiolitis acuta
- 7 - Друге исхемијске болести срца
- 8 - Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде
- 9 - Запаљење душница, емфизем и друге обструктивне болести плућа
- 10 - Друге болести коже и поткожног ткива

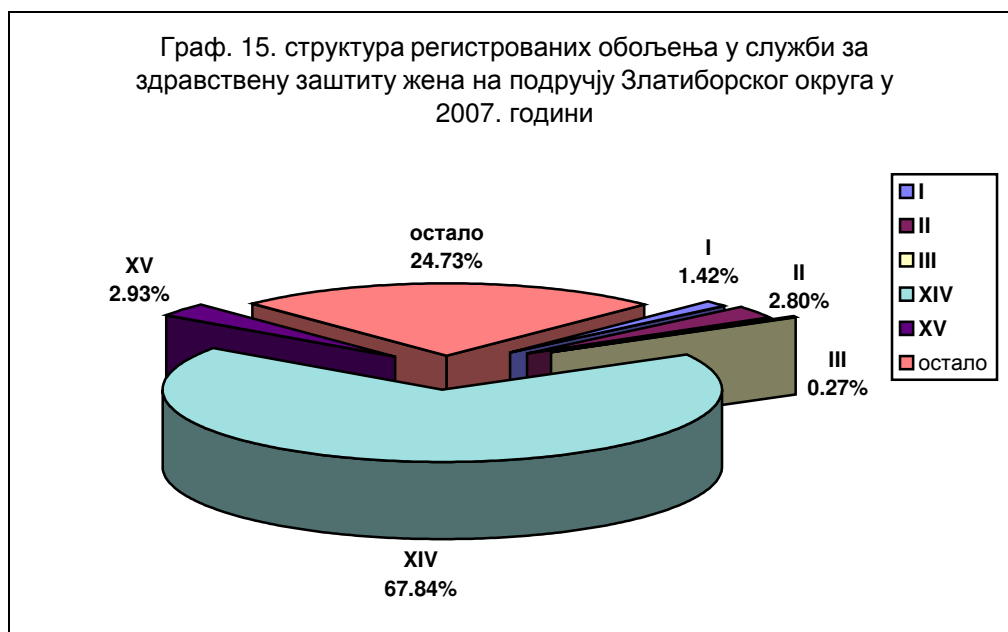
3.2.2. Здравствена заштита жена

Здравствено стање жена и њихова радна способност имају велики значај за друштво и његову репродукцију и захтевају континуитет у праћењу и проучавању. Поремећаји здравља жена најчешће су везани са њеном биолошком функцијом тј. Гинеколошки морбидитет, као и поремећаји здравља у вези са трудноћом, порођајем и после порођаја.

На подручју Златиборског округа у 2007. години у служби за здравствену заштиту жена регистровано је 30620 обољења са стопом 400.2/1000 (табела у прилогу).

Најчешће регистрована обољења и стања су (графикон бр. 15):

- болести мокраћно- полног система (XIV група по МКБ-у),
- трудноће, рађање и бабиње (XV група по МКБ-у),
- тумори (II група по МКБ-у),
- заразне и паразитарне болести (I група по МКБ-у),
- болести крви, крвотворних органа и поремећаји имунитета (III група по МКБ-у),

У структури морбидитета на првом месту су болести мокраћно-полног система 67.84%, од укупно регистрованих 30620 обољења и стања код жена. Најчешће су регистрована запаљења јајовода и запаљења јајника (20.93%), поремећај менструације (19.38%), друга запаљења женских карличних органа (17.06%).

У групи трудноћа, рађање и бабиње (XV група МКБ-10), компликације трудноће и порођаја јављају се са 53.95%, abortus spontaneus (11.59%), као и компликације у бабињама и другим стањима која компликују трудноћу и рађање (11.59%), и др.

Тумори (II група МКБ-10) се по учесталости јављања налазе на трећем месту. Током 2007. године регистровано је 858 обољења, од којих су најчешћи: тумор глатког мишића материце (*Leiomyoma uteri*) 45.80%, злоћудни тумор дојке (13.17%), злоћудни тумор грлића материце (8.86%) и др.

Заразне и паразитарне болести заузимају четврто место по учесталости. Међу овим обољењима најчешће се јављају инфекције претежно пренете полним путем (55.25%), затим микозе – гљивична обољења (43.35%).

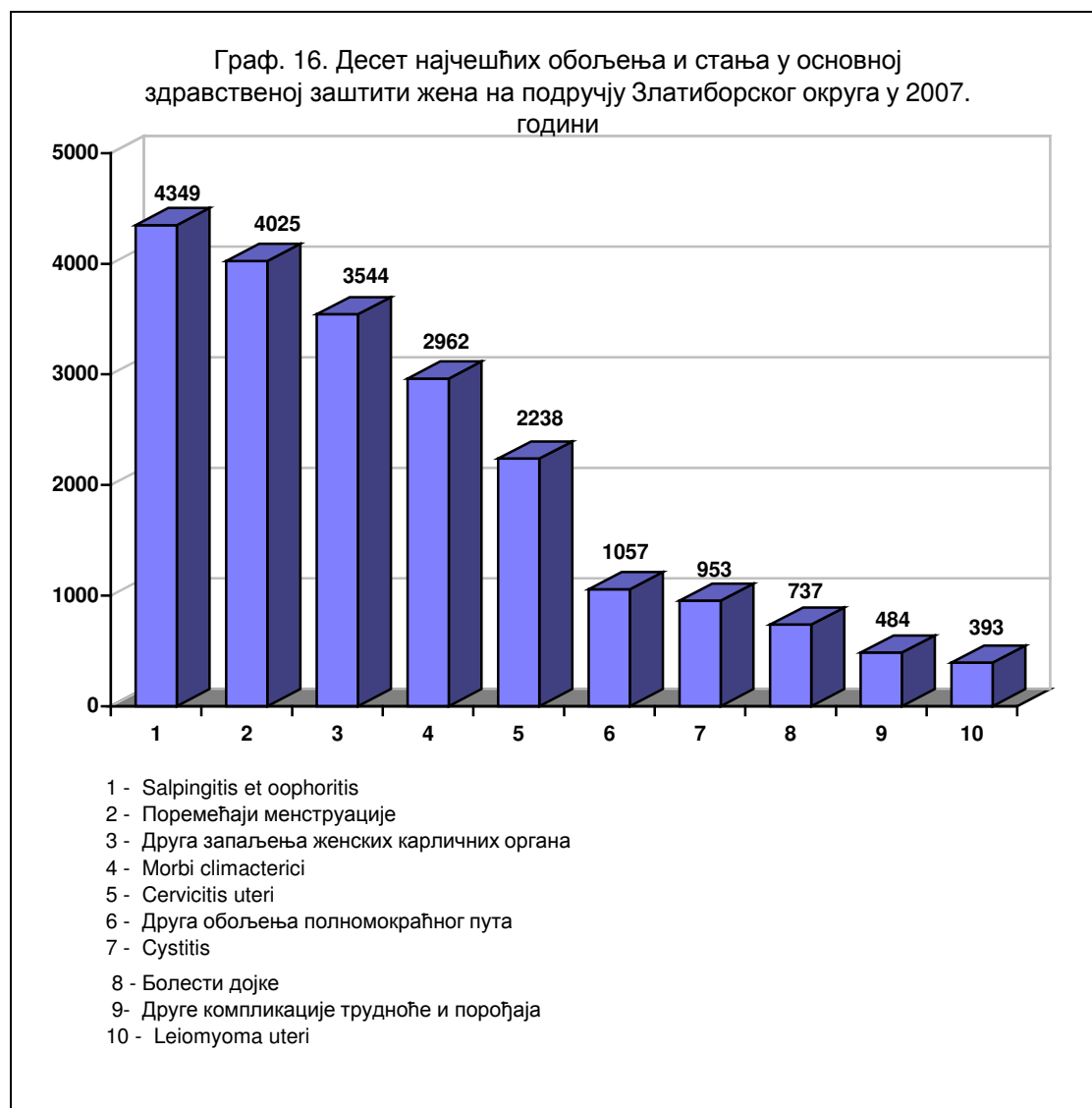
У вези са физиолошким процесом репродукције побачај представља најактуелнији проблем у здравственој заштити жена генеративног доба. То је најнеповољнији метод регулисања рађања, због трајних и тешких компликација. Према пријавама о прекиду трудноће на подручју Округа у 2006. години извршено је 672 прекида трудноће, од тога: O03 –спонтани побачаји (12.20%), O04-медицински побачаји 18 (2.67%) и други побачаји (85.13%). Рођено је 2480 деце.

Стварни број побачаја већи је од регистрованог броја путем пријаве феталне смрти, јер се једним делом побачаји раде и на болничким одељењима где се пријаве побачаја не попуњавају и не достављају Заводу. Другим делом прекиди трудноће обављају се и у приватним гинеколошким ординацијама који се такође не пријављују.

И поред развијеног превентивног рада диспанзера за здравствену заштиту жена стопа гинеколошког морбидитета је велика. Најмасовнија су запаљењска обољења женских гениталних органа, што се може делом довести у везу са прекидима трудноће који у исто време представљају високи фактор ризика за стерилитет и друга хронична обољења.

У сузбијању побачаја и свих последица и компликација изазваних таквим интервенцијама, поред здравствене службе мора се активно укључити и друштвена заједница решавањем: социоекономских проблема, побољшањем организације и функционисања здравствене службе, интензивирањем здравствено-васпитног рада у школама, месним заједницама, предузећима и свим местима где становништво живи и ради. У здравствено васпитном раду треба више користити мас медије као моћна средства којима се здравствене информације брзо преносе до сваког појединца.

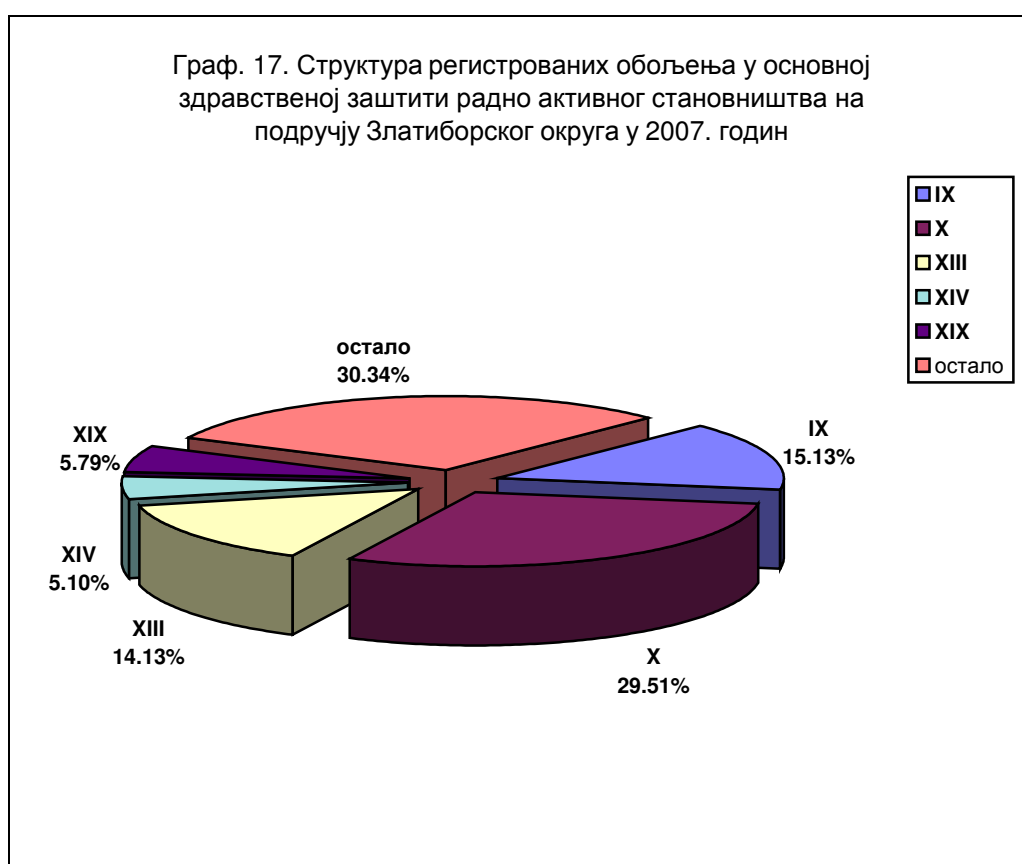
Десет најчешћих обољења и стања у основној здравственој заштити жена приказано је на графикану бр. 16.

3.2.3. Служба медицине рада

У диспанзерима медицине рада на нивоу Округа у 2007. години регистровано је 53350 обољења и стања. Стопа обољевања на 1000 радно активних осигураника је 729.1 промила (табела у прилогу). Најчешће регистрована обољења су (графикон бр. 17):

- болести система за дисање (X група по МКБ-у),
- болести система крвотока (IX група по МКБ-у),
- болести мишићно-коштаног систе. И везивног ткива (XIII група по МКБ-у)
- повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група по МКБ-у).
- болести мокраћно-гениталног система (XIV група по МКБ-у),

У групи болести система за дисање током 2007. године регистровано је 15746 обољења и стања са стопом 215.2/1000. Од регистрованих обољења најзаступљеније су: акутне упале ждрела и тонзила (48.56%), акутне упале горњих респираторних путева неспецифичне локализације (17.82%), акутни бронхитиси (13.66%), и др.

По учесталости следе болести система крвотока са 8071 регистрована обољења, што чини 15.13% од укупно регистрованих обољења и стања у служби за здравствену заштиту радника. Повишени крвни притисак је обољење које је најзаступљеније (76.28%), затим следе друге исхемијске болести срца (9.60%), поремећаји спроводног система срца и аритмије (3.18%) и др.

Болести коштаног-мишићног система и везивног ткива са укупно 7538 регистрована обољења и стопом од 103.0 промила, по учесталости јављања на трећем су месту.

Најчешћа су: друга обољења леђа: деформацијска обољења кичме, запаљења пршљена са укоченошћу, окоштавање зглобова пршљенова (58.34%), дегенеративно обољење зглоба (16.94%), друга обољења зглоба (3.42%) и др.

Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора регистроване су са 5.79% и стопом од 42.2 промила. Најчешће су повреде (друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде (69.77%), специфична и вишеструка уганућа, расцепи и утиснућа (8.96%), ударне повреде и специфичне вишеструке повреде са ампутацијом (6.73%).

Међу болестима мокраћно-гениталног система и везивног ткива запаљење мокраћне бешике је најчешће регистровано обољење (58.51%), затим други поремећаји бубрега и мокраћовод бубрега (16.07)%, потом следе мокраћни каменци (18.11%).

Регистрована обољења односе се само на раднике који су користили услуге диспанзера медицине рада. Остале услуге пружене у службама опште медицине и по здравственим станицама и амбулантама нису евидентирани, тако да приказани морбидитет даје само орјентациону слику о обиму и структури обољења.

3.2.4. Стоматолошка здравствена заштита

У служби за стоматолошку здравствену заштиту током 2007. године регистровано је 106737 обољења са стопом од 340.6 промила (табела у прилогу). Од овог броја код предшколске деце регистровано је 12374 обољења (стопа 58.9/1000), код школске деце 63556 обољења (стопа 1438.9/1000), а код осталих 30807 обољења (стопа 124.3/1000). Сва обољења регистрована су у стоматолошким службама Здравственог центра. Број обољења регистрованих у приватним стоматолошким ординацијама овде није приказан.

Најчешће регистрована обољења и стања у стоматолошкој здравственој заштити током 2007. године на подручју Златиборског округа била су:

Обољења/стања	шифра обољења/стања	број обољења	стопа на 1000 станов.
Зубни каријес	521.0	46814	149.4
болести пулпе и периапикалног ткива	522.0	20497	65.4
друга обољења и стања зуба и потпорних структура	525.0	12832	40.9
остале перодонталне болести	523.9	7760	24.8
болести чврстог ткива зуба	521.9	7043	22.5

Од укупно регистрованих обољења, ових пет група чине 88.95% док сва остала 11.05%.

3.2.4.1. Предшколска деца

У групацији предшколске деце (0-6 година) регистровано је 12374 обољења са стопом 580.9/1000.

Најчешће регистрована обољења су:

Обољења/стања	шифра обољења	број обољења	стопа на 1000 деце (0-6 г.)
зубни каријес	521.0	5515	258.9
болести пулпе и периапикалног ткива	522.0	2229	104.6
остале перодонталне болести	523.9	1788	83.9
друга. Обољења и стања зуба и потпорног ткива	525.0	1547	72.6
болести чврстог ткива зуба	521.9	443	20.8

Наведена обољења и стања код деце од 0-6 година чине 93.11%, док сва остала чине 6.89% (табела у прилогу). Зубни каријес у укупној стоматолошкој патологији предшколске деце чини 44.57%.

3.2.4.2. Школска деца и омладина

Број регистрованих обољења и стања у 2007. години износио је 63556 обољења (стопа 1438.9/1000).

Најчешће регистрована обољења и стања у стоматолошкој здравственој заштити школске деце на подручју Округа у 2007. години

Обољења/стања	шифра обољења	број обољења	стопа на 1000 деце (7-18 г.)
зубни каријес	521.0	29062	658.0
болести пулпе и периапикалног ткива	522.0	8969	203.1
друга обољења и стања зуба и потпорног ткива	525.0	6332	143.4
остале перодонталне болести	523.9	5900	133.6
болести чврстог ткива зуба	521.9	4945	112.0

Ова обољења заступљена су са 86.86% у укупној патологији, а сва остала са 13.14% (табела у прилогу).

Зубни каријес као најчешће регистровано обољење јавља се у 45.72% случајева.

У циљу даљег сузбијања каријеса и унапређења оралног здравља неопходно је што интензивније спроводити превентивне програмске активности са овом категоријом становништва.

3.2.4.3. Одрасло становништво

Групацију одраслог становништва чине корисници старосне доби од 19 година и више. Током 2007. године регистровано је 30807 обољења са стопом 124.3/1000 (табела у прилогу).

Најчешће регистровано обољење је зубни каријес.

Обољења/стања	шифра обољења	Број обољења	Стопа на 1000 становника (старији од 19 г)
зубни каријес	521.0	12237	49.4
болести пулпе и периапикалног ткива	522.0	9299	37.5
друга обољења и стања зуба и потп. Ткива	525.0	4953	20.0
болести чврстог ткива зуба	521.9	1655	6.7
акутни и хронични перидонтитис и периодонтозе	523.3 – 523.5	1138	4.6

Наведена стања чине 95.05% укупне патологије у стоматолошкој здравственој заштити одраслих. Право стање оралног здравља становништва на подручју Округа могло би се сагледати тек са циљаним епидемиолошким истраживањем.

IV ЖИВОТНА СРЕДИНА, ХИГИЈЕНСКЕ И ЕПИДЕМИОЛОШКЕ ПРИЛИКЕ

Здравље као биолошки и социјално одређена категорија, резултат је динамичке равнотеже човека и његове средине тј. Између биолошко-психосоцијалних карактеристика људског организма и еколошко-социјалних карактеристика животне средине постоји непрекидна реципрочна интеракција. Сасвим је сигурно да стање човекове природне средине има знатног утицаја на његово здравствено стање: дејство бројних штетних фактора, хемијске, физичке, биолошке или механичке природе ремети природну равнотежу, доводи до поремећаја здравља, смањења виталних способности, настанка акутних хроничних дегенеративних обољења, честих повређивања, настанка инвалидности па и смрт. Урбанизација градских и сеоских насеља, индустријализација, развој саобраћаја, примена нових технологија и др. Побољшали су услове живљења и подизање стандарда, али су иза себе оставили бројне ризике по здравље људи у животној, комуналној и радној средини (чађ, сумпордиоксид и друге испарљиве и чврсте загађиваче, јонизујуће зрачење, канцерогени и токсични додаци намирницама, предметима опште употребе, тешки метали, пестициди, феноли у храни и води за пиће и др.).

Контрола над животном и радном средином има за циљ да побољша квалитет живота, да обезбеди здраву воду за пиће, чист ваздух, здраву храну, хигијенска насеља, већи животни стандард и др. Јер само здрава животна и радна средина заједно са другим факторима позитивно утичу на здравствено стање становништва, на његове биолошке и репродуктивне способности.

1. СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ХИГИЈЕНСКИХ ПРИЛИКА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ

Последњих година бележи се пораст болести на чији настанак и ток значајно утичу фактори животне средине (респираторне болести, дигестивне болести, кардиоваскуларне болести, малигне болести и др). Акутне и паразитарне болести као и повреде и тровања стално су присутне у патологији становништва уз осцилације тј. Повременог повећања и смањења броја оболелих.

Најзначајнији основни елементи животне средине који имају утицај на настанак ових обољења су ваздух, вода за пиће, дистрибуција отпадних материја, намирнице, исхрана, стамбени комунални услови и економски потенцијал становништва.

1.1. Ваздух

Загађење ваздуха настаје услед присуства примесе које се не налазе у нормалном саставу ваздуха. Завод за јавно здравље –Центар за Хигијену и хуману екологију врши контролу квалитета ваздуха на територији Златиборског округа. На основу учесталости појављивања у ваздуху стране примесе могу бити типични или специфични полутанти. На територији нашег округа изводе се мерења која се однесе најчешће на типичне загађујуће материје које настају у урбаним срединама као продукт сагоревања фосилних горива.

1.1.1. Аероседимент- таложна прашина

Аероседимент чине загађујуће материје органског или неорганског порекла чије су честице преко 10 μm које се својом тежином таложу на површину. У ваздуху комуналне средине се, према Правилнику, одређује укупна прашина, методом седиментирања ваздуха током месец дана (± 2 дана), табела 8.

Средње годишње вредности укупних таложних материја (*) у мрежи мерних места Златиборског округа у току 2007.године

Место	број мерних места	средња годишња вредност укупних таложних материја(*)
Ужице	8	137
Ужице-Севојно	6	251,17
Косјерић	6	127,68
Пожега	2	451,71
Прибој	2	114,1
Пријеполје	2	87,33

(*) Гранична вредност имисије ТМ за насељена места (ГВИ / година) = 200 $\text{mg}/\text{m}^2/\text{дан}$

Испитивања садржаја тешких метала у таложним материјама обављено је на територији Златиборског округа на мерним местима у Ужицу, Ужице- Севојно и Косјерићу. Испитивано је присуство олова, кадмијума и цинка. Средња годишња концентрација садржаја олова и кадмијума није била изнад максимално дозвољених граница али су вредности садржаја цинка у Ужицу(на 1 мерном месту) и Ужице-Севојно на свих 6 мерних места била изнад максимално дозвољених вредности. Повећан садржај цинка је највероватније последица активности индустријских постројења.

1.1.2. Типичне загађујуће материје

1.1.2.1. Сумпордиоксид

Концентрација сумпордиоксида у ваздуху је један од основних параметара за процену квалитета ваздуха. Настаје приликом сагоревања фосилних горива која у себи имају различит проценат сумпора. Сумпордиоксид је главни састојак тзв. Зимског смога .

У 2007. години SO₂ систематски је праћен на подручју Златиборског округа у Ужицу, Ужице – Севојно, Косјерићу и Прибоју.

Средње годишње вредности на свим мерним местима у току 2007. године биле су испод граничне вредности имисије за насељено подручје прописане Правилником (50 µг/м³). У Прибоју, Ужице-Севојно и Косјерићу није био ниједан дан са повећаним вредностима имисије SO₂. У Ужицу је на два мерна места била су два дана са повећаним вредностима имисије SO₂.

1.1.2.2. Чађ

Чађ настаје при непотпуном сагоревању горива најчешће угља и нафте. У себи носи катранске материје и на честице чађи које могу служити као језгра која могу апсорбовати гасне компоненте.

Средње годишње вредности имисије чађи (µг/м³) у мрежи мерних места Златиборског округа у току 2007. године (*)

Редни број и локација мерног места	2007. год. (µг/м ³)
1. Ужице	59.5
2. Ужице-Севојно	32
3. Прибој	22.2
4. Косјерић	18.65

(*) Гранична вредност имисије чађи за насељена места (ГВИ / година) = 50 µг/м³

Број дана у години са измереним количинама чађи изнад граничне вредности имисије

Редни број и локација мерног места	2007. год.
1. Ужице	195
2. Ужице-Севојно	61
3. Прибој	29
4. Косјерић	50

1.1.2.3. Азотни оксиди

Азотни оксиди настају при раду великих електрана на течно гориво али највећи извори су моторна возила на течно гориво (у моторима се ствара висока температура , што изазива реакцију између кисеоника и инертног азота из ваздуха, при чему настаје низ азотних оксида).

У 2007.години азотни оксиди систематски су праћени на подручју Златиборског округа у Ужицу, Ужице – Севојно, Косјерићу и Прибоју. Средње годишње вредности на свим мерним местима у току 2007. године биле су испод граничне вредности имисије за насељено подручје прописане Правилником ($60 \mu\text{g}/\text{m}^3$). У Прибоју, Ужице- Севојно и Косјерићу није био ниједан дан са повећаним вредностима имисије азотних оксида. У Ужицу је на два мерна места било је 19 дана са повећаним вредностима имисије азотних оксида.

Средње годишње вредности имисије азотних оксида ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) у мрежи мерних места Златиборског округа у току 2007.године(*)

Редни број и локација мерног места		2007.год. ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
1.	Ужице	39.25
2.	Ужице-Севојно	14.7
3.	Прибој	9,9
4.	Косјерић	14.6

(*) Гранична вредност имисије азотних оксида за насељена места (ГВИ / година) = $60 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Број дана у години са измереним количинама азотних оксида изнад граничне вредности имисије

Редни број и локација мерног места		2007.год.
1.	Ужице	19
2.	Ужице-Севојно	0
3.	Прибој	0
4.	Косјерић	0

Средња годишња вредност имисије чађи је, на једном мерном месту у Ужицу била изнад ГВИ за насељена места (ГВИ / година = $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Прекорачење дневне имисије забележено је у зимском периоду у току. Ужа градска зона Ужица је највише оптерећена повећаним концентрацијама чађи. Повећање имисије SO_2 и чађи показују изразито сезонски карактер – зимски период 2007.године.

Предлажемо да се интензивирају све активности како би се одржало постојеће стање, везано за средњу годишњу вредност имисије SO_2 и тенденцију опадања количине чађи. Потребно је наставити са досадашњим акцијама везаним за мерење емисије загађивача ваздуха на самом месту настанка истих, тј. Контрола исправности котлова и енергетских постројења.

Пожељно је интензивирати радове на изградњи гасовода јер ће то врло повољно утицати на квалитет ваздуха града Ужица.

Предлажемо да се, што хитније предузму све мере у циљу смањења запрашености градске зоне. Интензивирањем динамике прања улица у ужој и широј градској зони, ван зимског периода године, битно ће се умањити запрашеност комуналне средине. Потребно је и редовно чишћења уличног кишног одвода са посебним акцентом на "ловац песка". Важно је и након зимског периода обавезно спровести широку акцију чишћења улица од остатка ризле и пепела.

Имајући у виду да је индустрија у претходном периоду радила смањеним капацитетом, а делом и престала са радом, да су последице друштвено-економских услова утицале на смањење броја извора загађивања ваздуха и загађујућих супстанција, можемо очекивати да ће се постојеће стање, побољшањем друштвено-економских прилика и оживљавањем рада индустријских капацитета, даље погоршавати.

1.2. Вода за пиће

Обезбеђење здраве воде за пиће, један је од битних предуслова за очување здравља људи и спречавање појаве како појединачних обољевања тако и масовних хидричних епидемија заразних болести.

На подручју Златиборског округа воду за пиће из градских водовода користи 49.9% становништва тј. 10 градских насеља, док се остало становништво (50.1%) снабдева водом за пиће из локалних водовода (94). Од укупног броја становништва насељеног на градском подручју 7268 (4,6%) није прикључено на градску мрежу., већ се снабдева водом за пиће преко локалних водних објеката. Централни водоводи и део локалних водовода (углавном већих) налази се под контролом Завода за јавно здравље Ужице који врши бактериолошке и физичко-хемијске анализе воде за пиће.

Контролом воде на бактериолошку исправност код градских водовода од 3069 узорка утврђено је 194 (6.32%) неисправних. Код сеоских водовода на бактериолошки преглед узето је 762 узорка, од којих је 271 (35.56%) било неисправно. Вода за пиће код мањих локалних водовода је по правилу бактериолошки неисправна, због нередовне дезинфекције.

Најчешћи узрок бактериолошке неисправности код градских и локалних водовода били су индикатори фекалног загађења и колиформне бактерије.

Физичко-хемијским прегледом воде за пиће из градских водовода, од 3069 узорка неисправно је било 248 (8.08 %). Код сеоских водовода узето је 762 узорка, а 138 (18.11%) било је неисправно.

Најчешћи узрок хемијске неисправности воде за пиће у градским водоводима били су мутноћа и повећане вредности резидуалног хлора а у локалним водоводима мутноћа и садржај органских материја.

Завод за јавно здравље Ужице контролише исправност воде за пиће у свим градским водоводима и 94 већих сеоских локалних водовода. Квалитет воде за пиће из градског водовода у Сјеници контролише Завод за јавно здравље Краљево.

Бактериолошке и физичко- хемијске анализе воде за пиће из градских и сеоских водовода на подручју Златиборског округа у 2007. години

Вода за пиће	Бактериолошке анализе		физичко-хемијске анализе	
	број узорака	од тога неисправно	број узорака	од тога неисправно
градски водоводи	3069	194 (6.32%)	3069	248(8.08%)
сеоски водовод	762	271(35.56%)	762	138(18.11%)

1.3. Диспозиција отпадних вода и чврстих материја

а) Отклањање чврстих отпадних материја врши се на начин као и до сада. Градска насеља имају депоније за одлагање чврстих отпадака и углавном се налазе у непосредној близини водотока или важнијих саобраћајница. Насипање и затрпавање смећа врши се само повремено на депонијама у Ужицу и Ариљу, док се на другим местима повремено пали. Депоније су углавном неограђене и лако приступачне псима, мачкама, глодарима и др. Интезивирани су активности на нивоу локалне самоуправе са циљем изградње Регионалне депоније «Дубоко» Ужице. Сеоска насеља немају одређена места за одлагање чврстих отпадака, већ се смеће баца ван села (реке, потоци, вртаче) и тако представљају непосредну опасност од ширења заразних болести.

б) Отпадне воде у градским насељима уклањају се путем канализационе мреже, која је дотрајала, малог промера и са доста оштећења. Фекалне отпадне воде као и све индустријске отпадне воде у свим градовима се без икаквог претходног пречишћавања директно изливају у водотоке чиме их директно загађују.

Индустријске отпадне воде оптерећене су тешким металима (цинк, олово, бакар) и детерцентима, док се у комуналним отпадним водама налазе повећане количине органских материја, масти, уља, и др. У сеоским домаћинствима због конфигурације терена и типа насеља канализациона мрежа није изграђена. Свако домаћинство појединачно решава уклањање отпадних вода. Обично је то изливање у оближњи поток, вртачу или септичку јаму (пропусна).

1.4. Животне намирнице и исхрана

Проблем пораста хроничних незаразних болести узрокованих нутритивним факторима веома је изражен и на Златиборском округу. Последњих година у сталном порасту су обољења која се јављају као последица неправилне исхране (гојазност, срчана обољења, дијабет, обољења дигестивног тракта, хипертензија и др.)

Контролу хигијенске исправности намирница на територији Округа врши Завод за јавно здравље Ужице. Бројни загађивачи преко земљишта, воде и ваздуха доспевају у храну на различитом нивоу од производње, прераде, транспорта, чувања и дистрибуције до потрошње.

У 2007. години извршена је бактериолошка анализа 5082 намирнице и неисправност је доказана код 8.77% узорака. Хемијска анализа 613 намирница доказала је неисправност код 4.24 % узорака. Најчешћи узрок бактериолошке неисправности је присуство бактерија фекалног порекла а као врло чест узрок хемијске неисправности је нетачна декларација, погрешан датум производње и сл. У току санитарно- хигијенског надзора узорковано је и 6099 брисева радних површина, посуђа и руку запослених на бактериолошку исправност. Анализирано је 2203 брисева руку запослених радника и неисправност је доказана код 414 бриса тј. 18.79%. Идентификоване су бактерије фекалног порекла и то је показатељ лоше хигијене руку. Неисправност брисева радних површина и посуђа доказана је у 12.47 % узорака.

Хигијенско-санитарни надзор у објектима за друштвену исхрану

Ред број	Врста објекта	Резултати прегледа намирница				Резултати прегледа брисева						
		Укупно	Неисправно		Узрок неисправности	Укупно	Стерилно		Сапрофити		Неисправно	
			Број	%			Број	%	Број	%	Број	%
1.	Предшколски	465	20	4,3	колиф. Бактерије	913	661	72,4	191	20,92	61	6,68
2.	Школски	125	3	2,4	колиф. Бактерије	238	111	46,64	88	36,97	39	16,39
3.	Интернатски	63	2	3,17	колиф. Бактерије	124	88	70,97	26	20,97	10	8,06
4.	Студентски	40	1	2,5	колиф. Бактерије	60	47	78,33	13	21,67	0	0
5.	Раднички	225	6	2,67	колиф. Бактерије	340	180	52,94	132	38,82	28	8,24
6.	Болнички	0	0	0	колиф. Бактерије	0	0	0	0	0	0	0
	Укупно	918	32	3,49	колиф. Бактерије	1675	1087	64,9	450	26,87	138	8,24

1.5. Школска средина

У циљу заштите и унапређења здравља мале и предшколске деце, школске деце и омладине, спроводи се хигијенско санитарни надзор над објектима за колективни боравак деце, школа и објеката за исхрану и смештај школске деце.

Завод за јавно здравље Ужице са ХЕ службама из домова здравља током 2008. године извршио је надзор у 22 предшколска објекта, 199 основне школе, 17 средњих школа, 2 више школе, једном факултету, 2 интерната и у једном студентском дому. При вршењу надзора посебно се водило рачуна о одржавању санитарних чворова, одржавању учионичког простора, снабдевању ученика и др. Особља хигијенски исправном водом за пиће и хигијени ђачких кухиња (тамо где су се још задржале, јер је велики број ђачких кухиња затворен), табела 9.

Хигијенско-санитарни надзор у предшколским ,школским и објектима за смештај деце

Ред. Број	Врста објекта	Број објеката	Број извршених надзора	Стање објекта			Предложене мере			
				Добро	Задовољава	Лоше	Дате	Извршене	Делим. Изврш.	Неизвршене
1.	Предшколске установе	22	22	17	5	0	3	2	1	0
2.	Основне школе	199	199	59	115	25	181	110	52	19
3.	Средње школе	17	17	5	10	2	12	5	5	2
4.	Више школе	2	2	2	0	0	0	0	0	0
5.	Факултети	1	1	1	0	0	0	0	0	0
6.	Интернати	2	2	1	1	0	0	0	0	0
7.	Студентски домови	1	1	1	0	0	0	0	0	0
	УКУПНО	244	244	86	131	27	196	117	58	21

У току 2007.године екипа Завода за јавно здравље обишла је 199 основних школа на територији Златиборског округа. Вода за пиће узоркована је у 180 школа. У 19 школа је нередовно водоснабдевање и вода за пиће није узоркована. Узорковано је у 149 вода за пиће са локалног водовода и бактериолошка неисправност је доказана у 77.85 % а физичко-хемијска у 12,08%узорака. Испитивано је и 31 узорак воде за пиће с градског водовода и 2 узорка тј. 6,89%је бактериолошки неисправна а физичко-хемијска неисправност није уочена.

Код свих школа захтевали смо хигијенско одржавање учионочког простора, санитарних чворова, кухињских блокова, и осталих школских просторија. Код оних школа где раде ђачке кухиње узорковали смо намирнице и брисеве на хигијенску исправност. У школама које нису прикључене на градски водовод контролисали смо воду на хигијенску исправност. На основу урађених прегледа утврдили смо следеће:

Школе које се налазе у градским насељима су прикључене на градску воду и канализацију и број ђака је много већи него што је то нормативима предвиђено.

Одржавање учионочког простора је задовољавајуће али је хигијенско стање санитарних чворова веома лоше. ВЦ кабине се нередовно чисте не поставља се тоалет папир а у предпростору нема сапуна за прање руку.

Број ђака је у сталном опадању а хигијенско одржавање учионочког простора и санитарних чворова је доста добро. Опремљеност санитарних чворова тоалет пепиром и сапуном је знатно боље него у градским школама.

У школским кухињама узорковано је 125 узорака намирница за бактериолошку анализу и неисправно је само 3 (2,4%) а 238 узорака брисева је урађено и бактериолошка анализа је указала на неисправност код 16,39 % узорака брисева.

2. ЭПИДЕМИОЛОШКА СИТУАЦИЈА ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

Епидемиолошка ситуација заразних и паразитарних болести на подручју Златиборског округа у 2007. години оцењена је као несигурна.

У периоду од 1.1-31.12.2007. године регистровано је 3946 случајева заразних и паразитарних болести са стопом инциденције од 1259.11/100000 становника. Стопа инциденције кретала се од 415.51 (Бајина Башта) до 1965.74 (Ужице).

Најучесталије заразне болести биле су *Varicella*, *Diarrhoea et gastroenteritis Infectio intestinalis aliae*, *Tonsillitis strept. I Intoxicatio alimentaris bacterialis*

Синдром стеченог губитка имунитета (СИДА) као тешко и смртоносно обољење за које нема специфичне превенције нити лека, активно се истражује на Округу према Републичком програму. У току 2007. године извршено је 10454 серолошка прегледа на HIV инфекцију код одређених групација становништва. У овом извештајном периоду регистроване су две особе оболеле од HIV-а.

У току 2006. године регистровано је 8 епидемија заразних болест.

- Епидемија *Trihinellosis* регистрована је у Новој Вароши, раширена је храном (свињско месо), а оболеле су 2 особе.

- Епидемија *Salmonellosis* регистрована је у Јасенову код Нове Вароши, оболеле су 3 особе а пут преноса је храна.

- Епидемија *Salmonellosis* регистрована је у Мокрој Гори, оболеле су 4 особе а пут преноса је храна.

- Епидемија *Salmonellosis* регистрована је у породици Марковић у Ужицу, оболеле су две особе а пут преноса је храна.

- Епидемија *Salmonellosis* регистрована је у породици Ђондрић-Тодоровић у Пожези, оболеле су две две особе а пут преноса је храна.

- Епидемија *Salmonellosis* регистрована је у породици Бојанић из Пожеге, оболеле су две особе а пут преноса је храна.

- Епидемија *Salmonellosis* регистрована је у породици Грос у Ужицу, оболеле су три особе а пут преноса је храна.

- Епидемија *Hepatitis virosa A* регистрована је у насељу Махмутовића махала у Сјеници, оболело је пет особа а пут преноса је контакт.

Најефикаснија, најсигурнија и најекономичнија мера у борби против заразних болести је имунизација. Обухват лица у 2007. години био је задовољавајући, са изузетком вакцинације против хепатитиса Б због недостатка вакцине и против тетануса код одраслих особа.

Обухват лица обавезном имунизацијом у току 2007.године на Златиборском округу

Врсте вакцине	Обухват (%)
BCG вакцинација	100.00%
DTP вакцинација	98.85%
DTP ревакцинација	98.82%
DT ревакцинација	99.40%
dT ревакцинација	98.50%
Te-al гевакцинација у 30 години	35.44%
Te-al гевакцинација у 40 години	46.81%
Te-al гевакцинација у 50 години	45.67%
Te-al гевакцинација у 60 години	55.77%
OPV вакцинација	98.85%
OPV вакцинација у 2 години	98.82%
OPV ревакцинација у 7 години	99.40%
OPV ревакцинација у 14 години	98.50%
MMR вакцинација	97.78%
MMR ревакцинација у 7 години	99.03%
MMR ревакцинација у 12 години	99.16%
HB вакцинација у првој години	97.75%
HB вакцинација у 12 години	17.16%
HiB вакцинација	85.09%

Болничке инфекције представљају значајан здравствено-економски проблем. Од 1996. године у болницама Ужице и Пријеполје спроводи се свеобухватан епидемиолошки надзор, док се у Прибоју ради пресек стања.

Стопе инциденције пацијената са болничким инфекцијама у Општој болници Ужице кретале су се од 0.02% на Интерној медицини до 2.94% на Нефрологији.

Стопа инциденције болничких инфекција кретале су се од 0.03 /1000 пацијената-дана на Интерној медицини до 3.82/1000 пацијената-дана на Гинекологији. Најучесталије су биле инфекције оперативног места, инфекције мокраћног система и инфекције крви.

V ОРГАНИЗАЦИЈА, КАДРОВИ, РАД И КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Здравствену заштиту становништву Златиборског округа пружају:

- ◆ Здравствени центар Ужице,
- ◆ Апотека "Ужице",
- ◆ Завод за јавно здравље Ужице,
- ◆ Специјална болница за болести штитасте жлезде и болести метаболизма "Златибор"
Чајетина и
- ◆ Специјална болница за рехабилитацију "Златар" Нова Варош

1.ОРГАНИЗАЦИЈА И МРЕЖА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

1.1. Здравствени центар Ужице

Законом о здравственој заштити (“Сл. Гласник РС 107/05”), Уредбом о Плану мреже здравствених установа (“Сл. Гласник РС 542/06”) и другим законским актима регулисано је обезбеђивање здравствене заштите становништва кроз рад Здравственог центара, који у свом саставу има десет домова здравља (Ариље, Б.Башта, Косјерић, Н.Варош, Пожега, Прибој, Пријеполје, Сјеница, Ужице и Чајетина) и три Опште болнице (Ужице, Прибој и Пријеполје). Општа болница Ужице у свом саставу има две радне јединице (Пожега и Н.Варош) и два стационара (Б.Башта и Сјеница). Општа болница Прибој у свом саставу има Центар за рехабилитацију Прибојска Бања.

Апотека “Ужице” (за општине Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега, Прибој, Пријеполје, Сјеница, Ужице и Чајетина) обавља фармацеутску делатност за подручје Округа. Снабдева становништво лековима и медицинским средствима. Стационарне здравствене установе снабдевају се преко болничке апотеке и њихових одсека које су у саставу здравствене установе.

Здравствени центар Ужице становништву Златиборског округа обезбеђује пружање примарне здравствене заштите кроз рад домова здравља, и стационарне здравствене заштите кроз рад Општинских болница, јединица болница и стационара.

1.1.1. Дом здравља

Мере примарне здравствене заштите спроводили су домови здравља на територији општина где им је седиште на начелима јединствене здравствене заштите, тимског рада, примене диспанзерских, епидемиолошких и социјално-медицинских метода рада.

У области примарне здравствене заштите домови здравља приоритетно су спроводили превентивне мере здравствене заштите у циљу спречавања, откривања, сузбијања и лечења заразних болести и других акутних и хроничних болести, повреда и поремећаја здравља посебно оних од већег социо-медицинског значаја. У оквиру своје делатности осим превентивних мера спроводе се и дијагностичке, терапијске и рехабилитационе мере и активности.

У свим домовима здравља биле су организоване службе:

1. општа медицина,
2. здравствена заштита жена,
3. здравствена заштита деце,
4. поливалентна патронажа,
5. стоматолошка здравствена заштита,
6. лабораторијска дијагностика

Рад здравствене службе у дому здравља заснован је на општим принципима свеобухватности, јединствености, ефикасности и ефективности. Ефикасност рада огледа се у решавању здравствених захтева не само у дому здравља већ и у здравственим станицама и амбулантама.

Организација рада прилагођена је потребама корисника. Здравствене услуге пружају се 24 часа непрекидно, кроз рад службе опште медицине са хитном медицинском помоћи и кућним лечењем и здравственом негом.

На нивоу Округа, хитна медицинска помоћ и кућно лечење као самосталне службе, организоване су само у Дому здравља Ужице. У осталим домовима здравља организоване су у оквиру службе опште медицине.

Здравствену заштиту становништву Округа, у домовима здравља, пружају службе опште медицине 24 часа непрекидно. Редован рад службе опште медицине спроводи се у две смене, а рад у трећој смени, недељом и празницима као дежурство.

Здравствено васпитање спроводи се према плану рада, под контролом координатора за здравствено васпитање, који су постављени у сваком дому здравља. У здравствено-васпитном раду најчешће се примењује индивидуални метод рада, иако је обухват становништва овом методом најмањи и није ефикасан као код групне методе. Здравствено васпитање треба интензивирати у циљу формирања позитивног здравственог понашања, унапређења и заштите здравља отклањањем штетних навика.

1.1.2. Болничка здравствена заштита

Здравствена делатност на секундарном нивоу организована је кроз рад опште болнице, пружањем здравствене заштите лицима свих узраста оболелих од разних врста болести. У оквиру рада опште болнице обављале су поликлиничку и стационарну здравствену делатност, по правилу као наставак дијагностике, лечења и рехабилитације у домовима здравља, када је због сложености и тежине обољења постојала потреба за посебним условима у погледу кадра, опреме и смештаја.

У 2007. години на овом подручју услуге су пружале три Опште болнице (у Ужицу, Прибоју и Пријеполу) са 1226 постеља.

Организациона јединица за медицинско снабдевање при Здравственом центру Ужице преузела је снабдевање оралним и ампулираним лековима, медицинским, лабораторијским и дијагностичким материјалом, као и стоматолошким материјалом за све стационарне здравствене установе на подручју Округа. Осим тога снабдева и службе хитне медицинске помоћи и интервенције у домовима здравља (10) ампулираним лековима и потрошним медицинским материјалом. У свом саставу има одсеке за медицинско снабдевање у болницама Прибој и Пријеполу, јединицама Опште болнице Ужице, у Пожеги и Н.Вароши као и у стационарима у Б.Башти и Сјеници. Током 2007. године укупно запослених дипломираних фармацеута било је 8 од којих је један специјалиста фармацеутске технологије. Број фармацеутских техничара био је 19.

1.2. Фармацеутска делатност

Фармацеутска делатност обавља се кроз рад Апотеке "Ужице" (за општине Ариље, Б.Башта, Косјерић, Н.Варош, Пожега, Прибој, Пријеполу, Сјеница, Ужице и Чајетина)

Апотека "Ужице" покрива потребе за лековима, корисника амбулантно-поликлиничких услуга на подручју Златиборског округа.

У Апотеци "Ужице" током 2007. године радило је 55 дипломирана фармацеута, 86 фармацеутска техничара и 59 немедицинских радника. Током 2007. године није било дипломираних фармацеута на специјализацији.

1.3. Завод за јавно здравље Ужице

Завод за јавно здравље Ужице обављао је послове из социо-медицинске и хигијенско-епидемиолошке делатности у обиму и по садржају које су му омогућавали кадровски и грађевинско-технички услови, опремљеност и др. Завод за јавно здравље поред планско-програмских активности и рада на унапређењу организације здравствене службе и заштите, ангажован је на унапређењу здравља, подизању здравствене културе становништва и обезбеђењу повољних еколошких услова за живот и рад становништва. Успешно се бори против хроничних масовних незаразних болести као проблемом модерног друштва.

1.4. Специјалне болнице

Специјална болница за болести штитасте жлезде и болести метаболизма “Златибор” Чајетина и Специјална болница за рехабилитацију “Златар” Нова Варош

Пружају здравствену заштиту лицима оболелим од одређених болести, као и специјалистичко-консултативну и стационарну здравствену делатност за област за које су основане, лабораторијску и друге дијагностике. Број лежаја којима располаже Специјална болница "Златибор" је 50 кревата, а Специјална болница "Златар" располаже са 30 кревета. (урачунати кревети које покрива РЗЗО).

2. КАДРОВИ

Број здравствених радника, сарадника и немедицинских радника запослених у Здравственом центру Ужице био је 3844, у Заводу за јавно здравље Ужице 90, у Апотеци “Ужице” 202, у Специјалној болници за рехабилитацију "Златар" Нова Варош 77 и у Специјалној болници за болести штитасте жлезде и болести метаболизма “Златибор” Чајетини 243.

Структура запослених радника у здравственој делатности у 2007. години била је:

- здравствени радници	66.62%
- здравствени сарадници	5.75%
- администр. И технич. Особље	27.63 %

	100.00 %

У 2007. години медицинских радника високе стручне спреме било је 817, од тога 657 доктора медицине, 86 доктора стоматологије и 65 дипломирана фармацеута.

Од 657 доктора медицине било је: 90 доктора опште медицине, 443 специјалиста и 124 доктора медицине на специјализацији.

Од 86 доктора стоматологије, 37 су специјалисти, 10 је на специјализацији и 39 је без специјализације.

У јединици за медицинско снабдевање при Општој болници Ужице било 8 дипломираних фармацеута, од којих 4 без специјализације и 4 фармацеута специјалиста.

У Апотеци “Ужице” било је запослено 55 фармацеута.

Обезбеђеност становништва докторима медицине и докторима стоматологије као и дипломираним фармацеутима у 2007. години била је:

Г о д и н а	број становника на једног:		
	доктора медицине	доктора стоматол.	Дипл. Фармацеута
2005. год.	508	3298	5137
2006. год.	497	3644	6396
2007. год.	477	3644	4821

Обезбеђеност становништва медицинским радницима више, средње и ниже спреме је 139 становника на 1 здравственог радника ове стучне спреме.

Здравствени радници више, средње и ниже спреме, као и здравствени сарадници запослени у здравственим установама чине 58.53% од укупно запослених у здравственим установама.

Обезбеђеност докторима медицине у болничкој служби је повољна: 1 доктор медицине на 4.1 постеља.

3. РАД И КОРИШЋЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНИХ КАПАЦИТЕТА

Број посета у ординацији код доктора медицине у примарној здравственој заштити у 2007. години по службама на нивоу Округа је 1565818.

Здравствена служба	Укупан број посета код доктора медицине / стоматологије	
	2006. година	2007. година
општа медицина	698279	719945
здравствена заштита жена	62966	63830
здрав. Зашт. Предшкол. Деце	156018	147902
здрав. Зашт. Школске деце	149914	157305
АТД	3644	4000
медицина рада	238039	235518
стоматолош. Здрав. Заштита	159094	159081
ППС	78021	78237
УКУПНО	1545975	1565818

Број посета у специјалистичко-консултативним службама био је 501882.

Болничка здравствена заштита на нивоу Округа у 2006. и 2007. години

Болничка служба	2006. год	2007. год
број постеља	1275	1226
број исписаних болесника	35911	38255
број остварених б. О. Дана	288687	308772
заузетост постеља (%)	62.0	69.0
просечна дужина лечења	8 дана	8 дана

Заузетост болничких постеља на нивоу Округа:

Заузетост болничких постеља у 2006. и. 2007. години

Болничка служба	2006. год.	2007. год.
1. Општа болн. Ужице	56.9%	67.7 %
- Јед. Бол. Нова Варош	65.9%	64.0 %
- Јед. Бол. Пожега	101.5%	93.4 %
• Стацион. У Б. Башти	71.0%	62.7%
• Стационар у Сјеници	118.5%	106.7 %
2. Општа болн. Прибој	67.7%	64.6 %
3. Опш. Болн. Пријепоље	56.3%	65.3 %

VI ОЦЕНА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА

Анализом индикатора здравственог стања становништва може се уочити да:

- природни прираштај има негативне вредности на нивоу Округа (-2.48/1000),
- стопа наталитета на нивоу Округа има ниске вредности (9.1 промила),
- стопа опште смртности има средње вредности (11.6 промила) и тенденцију раста,
- стопа смртности одојчади је била 7.0 промила,
- најчешћи узроци јављања код лекара у домовима здравља биле су болести система за дисање (које чине 34.37% амбулантно-диспанзерског морбидитета), док су најчешћи основни узрок хоспитализације обољења кардиоваскуларног система (16.77% укупног болничког морбидитета),
- најчешћи узроци смрти су обољења срца и крвних судова, малигна обољења, повреде и несрећни случајеви,
- зубни каријес у патологији становништва заузима високо место,
- хронична масовна дегенеративна обољења су у порасту и прате процес старења који је на овом подручју узео маха,
- епидемиолошка ситуација у погледу кретања туберкулозе и других акутних заразних и паразитарних обољења на нивоу Округа је под контролом,
- хигијена животне средине и даље је неповољна, нарочито стање локалних водовода па и неких градских, диспозиција отпадних вода и чврстих материја, аерозагађење и др.

Из овога произилази да подручје Златиборског округа има карактеристике неразвијеног подручја (хигијенски услови, заразне болести) али и развијеног (старо становништво, пораст хроничних масовних незаразних болести и др.).

У условима када се улажу напори да се ублаже последице друштвено-економске кризе, још увек се може очекивати пораст оних болести и стања у чијем настанку значајну улогу имају погоршани услови живљења, пад животног стандарда, исхране, одржавање личне и комуналне хигијене, дејство стресогених и других чинилаца. Неповољан утицај на здравље имају и многобројни чиниоци који утичу на рад здравствене службе, коришћење и остваривање здравствене заштите.

Да би одређене негативне последице досадашњег стања биле статистички мерљиве, потребан је дужи временски период. Међутим, неки статистички подаци већ сада указују да су дугогодишњи позитивни трендови у здравственој заштити становништва заустављени, а у неким областима здравља и здравствене заштите негативни показатељи су већ сада изражени.

У циљу заштите здравља становништва и смањења обољевања потребно је спровести:

VII ПРЕДЛОГ МЕРА

7. Кроз Програме и Планове рада здравствених служби, мерама примарне и секундарне превенције настојати да се познати фактори ризика детектују и санирају у највећој могућој мери, како би се здравље становништва очувало и унапредило, а могуће компликације превенирале, чиме би се побољшао квалитет живота али и смањили трошкови за лечење и рехабилитацију.

2. Здравствене службе путем континуираног здравствено-васпитног рада треба да обезбеде унапређење здравља, формирањем и подржавањем здравих облика понашања како појединца тако и групе. Најугроженијим групама становништва омогућити стицање знања и навика о здравом начину живота, како би се на време спречиле последице настале дејством ризико фактора.

3. Неопходно је ангажовање сваког појединца на очувању властитог здравља, како би се очувало здравље друштва у целини.

8. На нивоу заједнице обезбедити повољну физичко-биолошку средину која утиче на здравље становништва (здрава вода за пиће, исправна храна, чист ваздух, правилно уклањање отпадних материја и др.),.

9. Обухват становништва вакцинацијама одржати на достигнутом нивоу (више од 95,00%).

10. Редуковати стопе морбидитета и морталитета, нарочито за болести које се могу превенирати.

7. У здравственим установама извршити реорганизацију здравствене службе у смислу веће ефикасности и рационалности. Приоритет дати ванболничкој служби у смислу унапређења здравља, откривања и сузбијања фактора ризика. У раду применити Одлуку и Уредбу о обиму и садржају здравствене заштите, поштовати приоритете у пружању здравствене заштите и применити доступне, тренутно најефикасније мере превентивне здравствене заштите.

8. Ради обезбеђења комплетне и благовремене информације о здравственом стању становништва и здравственој заштити треба развијати јединствени информациони систем у здравству, увођењем аутоматске обраде података на свим нивоима пружања услуга становништву.

9. Активним ангажовањем друштва зауставити тренд смањења наталитета, а пораст морталитета и негативног природног прираштаја.

11. Здравствене установе у Округу треба више да сарађују са Заводом за јавно здравље Ужице, као специјализованом здравственом установом у обиму које законски прописи регулишу, нарочито у делу коришћења стручно-методолошке помоћи код организације рада и развоја здравствене службе, као и предузимања у циљу заштите и унапређења здравља људи.

12. Друштвена заједница мора да обезбеди минимум социо-економских услова који директно утичу на здравље људи, али и минимум материјалних средстава потребних за спровођење и развој здравствене заштите.

ТАБЕЛЕ У ПРИЛОГУ

Витални показатељи становништва на подручју Златиборског округа
за 2006. годину

Табела 1.

ОПШТИНА	Рођени			Умрли				Природни прираштај	
	Живорођени		Мртво- рођени	Укупно		од тога одојчади		Укупан број	на 1000 становника
	укупан број	на 1000 становника		број	на 1000 становника	број	на 1000 живорођ.		
Ариље	189	9,6	-	284	14,4	2	10,6	-95	-4,8
Бајина Башта	230	7,9	1	338	11,6	-	-	-108	-3,7
Косјерић	115	8,2	1	229	16,4	1	8,7	-114	-8,1
Нова Варош	137	6,9	3	214	10,7	3	21,9	-77	-3,9
Пожега	228	7,1	2	430	13,3	1	4,4	-202	-6,3
Прибој	226	7,4	2	343	11,3	-	-	-117	-3,9
Пријеполје	400	9,7	4	448	10,9	4	10,0	-48	-1,2
Сјеница	439	15,7	2	250	8,9	3	6,8	189	6,8
Ужице	761	9,2	1	870	10,5	3	3,9	-109	-1,3
Чајетина	123	7,9	1	220	14,1	3	24,4	-97	-6,2
О К Р У Г	2848	9,1	17	3626	11,6	20	7,0	-778	-2,48

И. П. Завод за статистику Републике
Србије

СМРТНОСТ ОДОЈЧАДИ НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА

У ПЕРИОДУ 2003-2007. ГОД.

Табела 2.

ОПШТИНА	2003 год.		2004 год.		2005 год.		2006 год.		2007 год.	
	број	на 1000 живорођ.	број	на 1000 живорођ.	број	на 1000 живорођ.	број	на 1000 живорођ.	број	на 1000 живорођ.
Ариље	3	15,5	2	9,0	-	-	2	10,6	-	-
Бајина Башта	3	10,2	2	8,2	5	19,8	-	-	-	-
Косјерић	1	7,2	1	9,9	1	9,3	1	8,7	-	-
Нова Варош	2	13,7	-	-	1	6,0	3	21,9	-	-
Пожега	1	3,5	2	7,1	5	16,8	1	4,4	-	-
Прибој	-	-	7	22,1	1	3,9	-	-	-	-
Пријеполје	3	5,7	6	11,5	5	11,3	4	10,0	-	-
Сјеница	4	7,8	-	-	5	13,3	3	6,8	-	-
Ужице	12	14,1	5	6,4	5	6,5	3	3,9	-	-
Чајетина	1	7,2	1	8,5	3	26,5	3	24,4	-	-
О К Р У Г	30	8,7	26	8,2	31	10,4	20	7,0	-	-

И. П. Завод за
статистику
Републике Србије

Кретање регистрованих обољења (број и стопа) у амбулантно-диспанзерским службама
на подручју Златиборског округа
у периоду 2003-2007. год.

Табела 3.

ОПШТИНА	2003 год.		2004 год.		2005 год.		2006 год.		2007 год.	
	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.
Ариље	27207	1375,2	25995	1313,9	28644	1447,8	29911	1511,9	28971	1464,4
Бајина Башта	48217	1654,0	50387	1728,5	52818	1811,9	49219	1688,4	55496	1903,7
Косјерић	18747	1339,0	18188	1299,1	20210	1443,5	17837	1274,0	19034	1359,5
Нова Варош	21094	1055,7	20733	1037,6	21844	1093,2	20480	1024,9	19623	982,0
Пожега	34502	1068,4	38270	1185,1	41471	1284,2	35328	1094,0	33044	1023,3
Прибој	38296	1260,7	34966	1151,1	36409	1198,6	37665	1239,9	49033	1614,1
Пријеполје	66113	1605,2	61336	1489,2	62501	1517,5	88594	2151,0	84634	2054,8
Сјеница	36027	1288,1	35737	1277,7	39444	1410,2	40730	1456,2	36729	1313,2
Ужице	100917	1215,5	95475	1150,0	89471	1077,7	88650	1067,8	97791	1177,9
Чајетина	12898	825,3	13300	851,0	13066	836,1	14575	932,6	16171	1034,7
О К Р У Г	404018	1289,2	394387	1258,4	405878	1295,1	422989	1349,7	440526	1405,7

И. П. Информација о утврђеним обољењима и стањима
у периоду 2003-2007. год.

Најчешће регистрована обољења и стања у амбулантно-диспанзерским службама на подручју Златиборског округа
у периоду 2003-2007. год

Табела 4.

ГРУПА ОБОЉЕЊА	2003 год.		2004 год.		2005 год.		2006 год.		2007 год.	
	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.
заразне и паразитарне болести (I)	14947	47,7	15258	48,7	14945	47,7	15247	48,7	16655	53,1
душевни поремећаји и поремећаји понашања (V)	7242	23,1	6529	20,8	6612	21,1	7904	25,2	7156	22,8
болести система крвотока (IX)	33754	107,7	32713	104,4	34736	110,8	39492	126,0	42283	134,9
болести система за дисање (X)	137428	438,5	127406	406,5	139729	445,9	138044	440,5	152974	488,1
болести система за варење (XI)	14384	45,9	14002	44,7	12806	40,9	14019	44,7	15226	48,6
болести коже и поткожног ткива (XII)	11793	37,6	11844	37,8	11304	36,1	11486	36,7	14391	45,9
болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (XIII)	23952	76,4	22357	71,3	21233	67,8	23273	74,3	24980	79,7
болести мокраћно-полног система (XIV)	32889	104,9	31330	100,0	31267	99,8	36884	117,7	35592	113,6
симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII)	9174	29,3	9857	31,5	9630	30,7	11142	35,6	15321	48,9
повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX)	10919	34,8	11468	36,6	11593	37,0	13013	41,5	14262	45,5
Остало	107536	343,1	111623	356,2	112023	357,4	112485	358,9	101686	324,5
У К У П Н О :	404018	1289,2	394387	1258,4	405878	1295,1	422989	1349,7	440526	1405,7

Акутне заразне и паразитне болести на подручју Златиборског округа
у 2007. години

Табела 5.

ОПШТИНА	Цревне		Респираторне		Паразитарне		Венеричне		Остале		УКУПНО	
	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.	број	стопа на 1000 ст.
Ариље	22	1,11	222	11,22	3	0,15	4	0,20	-	-	251	12,69
Б. Башта	18	0,62	97	3,33	-	-	6	0,21	-	-	121	4,15
Косјерић	4	0,29	61	4,36	1	0,07	1	0,07	-	-	67	4,79
Н. Варош	344	17,22	298	14,91	8	0,40	6	0,30	-	-	656	32,83
Пожега	43	1,33	319	9,88	1	0,03	12	0,37	-	-	375	11,61
Прибој	7	0,23	154	5,07	18	0,59	5	0,16	3	0,10	187	6,16
Пријеполје	59	1,43	245	5,95	3	0,07	8	0,19	4	0,10	319	7,74
Сјеница	105	3,75	105	3,75	14	0,50	1	0,04	1	0,04	226	8,08
Ужице	279	3,36	1285	15,48	6	0,07	57	0,69	4	0,05	1631	19,65
Чајетина	32	2,05	64	4,10	-	-	6	0,38	-	-	102	6,53
О К Р У Г	913	2,91	2850	9,09	54	0,17	106	0,34	12	0,04	3935	12,56

Број новооткривених лица оболелих од хроничних масовних незаразних обољења
на подручју Златиборског округа
у 2007. години

Табела 6.

ОПШТИНА	Коронарне		Дијабет		Психозе		Рак и леукемија		Остале болести	
	број	стопа на 1000 стан.	број	стопа на 1000 стан.	број	стопа на 1000 стан.	број	стопа на 1000 стан.	број	стопа на 1000 стан.
Ариље	21	1,06	47	2,38	-	-	43	2,17	53	2,68
Бајина Башта	24	0,82	30	1,03	-	-	74	2,54	24	0,82
Косјерић	9	0,64	50	3,57	2	0,14	45	3,21	3	0,21
Нова Варош	35	1,75	38	1,90	7	0,35	67	3,35	13	0,65
Пожега	18	0,56	16	0,50	-	-	68	2,11	73	2,26
Прибој	77	2,53	161	5,30	1	0,03	98	3,23	3	0,10
Пријеполје	141	3,42	56	1,36	-	-	86	2,09	-	-
Сјеница	26	0,93	43	1,54	3	0,11	32	1,14	3	0,11
Ужице	88	1,06	89	1,07	-	-	296	3,57	5	0,06
Чајетина	6	0,38	24	1,54	-	-	27	1,73	-	-
О К Р У Г	445	1,42	554	1,77	13	0,04	836	2,67	177	0,56

УТВРЂЕНЕ ДЕФОРМАЦИЈЕ, АНОМАЛИЈЕ И ПАТОЛОШКА СТАЊА ПРИ СИСТЕМАТСКИМ ПРЕГЛЕДИМА УЧЕНИКА ОСНОВНИХ И СРЕДЊИХ ШКОЛА НА ЗЛАТИБОРСКОМ ОКРУГУ ШКОЛСКЕ 2007/2008. ГОДИНЕ

Табела 7.

УТВРЂЕНО СТАЊЕ		Ученици основних школа						Ученици средњих школа						
		број			%			број			%			
		м	ж	ук.	м	ж	ук.	м	ж	ук.	м	ж	ук.	
БРОЈ УЧЕНИКА	укупно	7029	6813	13842				2610	2547	5157				
	прегледано	7021	6808	13829	99,89	99,93	99,91	2610	2547	5157	100,00	100,00	100,00	
Чистоћа	добра	7008	6792	13800	99,81	99,76	99,79	2603	2541	5144	99,73	99,76	99,75	
	лоша	13	16	29	0,19	0,24	0,21	7	6	13	0,27	0,24	0,25	
Вашљивост		2	23	25	0,03	0,34	0,18	-	-	-	-	-	-	
Телесно држање	добро	5817	5823	11640	82,85	85,53	84,17	2053	2040	4093	78,66	80,09	79,37	
	лоше	1204	985	2189	17,15	14,47	15,83	557	507	1064	21,34	19,91	20,63	
Телесна развијеност	добра	5306	5217	10523	75,57	76,63	76,09	2142	2098	4240	82,07	82,37	82,22	
	средња	1437	1292	2729	20,47	18,98	19,73	438	435	873	16,78	17,08	16,93	
	лоша	170	193	363	2,42	2,83	2,62	30	14	44	1,15	0,55	0,85	
Телесна ухрањеност	добра	3972	3810	7782	56,57	55,96	56,27	1390	1344	2734	53,26	52,77	53,02	
	средња	2652	2600	5252	37,77	38,19	37,98	1152	1133	2285	44,14	44,48	44,31	
	лоша	319	319	638	4,54	4,69	4,61	68	70	138	2,61	2,75	2,68	
Деформације кичменог стуба	кифоза	назначена	387	283	670	5,51	4,16	4,84	252	142	394	9,66	5,58	7,64
		изражена	24	15	39	0,34	0,22	0,28	17	9	26	0,65	0,35	0,50
	сколиоза	назначена	148	228	376	2,11	3,35	2,72	115	173	288	4,41	6,79	5,58
		изражена	22	37	59	0,31	0,54	0,43	8	12	20	0,31	0,47	0,39
	лордоза	назначена	1	5	6	0,01	0,07	0,04	-	1	1	-	0,04	0,02
		изражена	-	3	3	-	0,04	0,02	-	-	-	-	-	-
Деформација грудног коша		263	140	403	3,75	2,06	2,91	54	19	73	2,07	0,75	1,42	
Деформација стопала		561	524	1085	7,99	7,70	7,85	61	79	140	2,34	3,10	2,71	
Деформација других делова костура		47	39	86	0,67	0,57	0,62	3	6	9	0,11	0,24	0,17	
Сметње вида		169	176	345	2,41	2,59	2,49	84	144	228	3,22	5,65	4,42	
Оштећење слуха		1	2	3	0,01	0,03	0,02	-	-	-	-	-	-	
Срчане мане		26	23	49	0,37	0,34	0,35	-	2	2	-	0,08	0,04	
Недовољна психичка развијеност		20	10	30	0,28	0,15	0,22	-	-	-	-	-	-	
Говорне мане		285	185	470	4,06	2,72	3,40	1	1	2	0,04	0,04	0,04	
Друга хронична патолошка стања		307	205	512	4,37	3,01	3,70	36	38	74	1,38	1,49	1,43	

**УТВРЂЕНЕ ДЕФОРМАЦИЈЕ, АНОМАЛИЈЕ И ПАТОЛОШКА СТАЊА ПРИ
СИСТЕМСКИМ ПРЕГЛЕДИМА УЧЕНИКА ВИШИХ ШКОЛА И ФАКУЛТЕТА
НА ЗЛАТИБОРСКОМ ОКРУГУ ШКОЛСКЕ 2007/2008 ГОДИНЕ**

Наставак табеле 7.

УТВРЂЕНО СТАЊЕ			Ученици виших школа и факултета					
			број			%		
			м	ж	ук.	м	ж	ук.
БРОЈ УЧЕНИКА	укупно		44	462	506			
	прегледано		44	462	506	100,00	100,00	100,00
Чистоћа	добра		44	462	506	100,00	100,00	100,00
	лоша		-	-	-	-	-	-
Вашљивост			-	-	-	-	-	-
Телесно држање	добро		38	410	448	86,36	88,74	88,54
	лоше		6	52	58	13,64	11,26	11,46
Телесна Развијеност	добра		44	452	496	100,00	97,84	98,02
	средња		-	10	10	-	2,16	1,98
	лоша		-	-	-	-	-	-
Телесна Ухрањеност	добра		-	50	50	-	10,82	9,88
	средња		44	412	456	100,00	89,18	90,12
	лоша		-	-	-	-	-	-
Деформације кичменог стуба	кифоза	назначена	-	14	14	-	3,03	2,77
		изражена	-	-	-	-	-	-
	сколиоза	назначена	2	16	18	4,55	3,46	3,56
		изражена	-	-	-	-	-	-
	лордоза	назначена	-	-	-	-	-	-
		изражена	-	-	-	-	-	-
Деформација грудног коша			2	2	4	4,55	0,43	0,79
Деформација стопала			-	2	2	-	0,43	0,40
Деформација других делова костура			-	-	-	-	-	-
Сметње вида			4	114	118	9,09	24,68	23,32
Оштећење слуха			-	-	-	-	-	-
Срчане мане			-	-	-	-	-	-
Недовољна психичка развијеност			-	-	-	-	-	-
Говорне мане			-	-	-	-	-	-
Друга хронична патолошка стања			-	-	-	-	-	-

Инциденца и преваленца плућне туберкулозе на подручју Златиборског округа
у периоду 2003-2007. год.
(стопа на 1000 становника)

Табела 8.

ОПШТИНА	2003 год.		2004 год.		2005 год.		2006 год.		2007 год.	
	инцид.	превал.	инцид.	превал.	инцид.	превал.	инцид.	превал.	инцид.	превал.
Ариље	0,76	1,82	0,35	2,33	0,45	1,67	0,96	1,11	0,35	0,56
Бајина Башта	0,27	0,45	0,38	0,51	0,31	0,41	0,21	0,41	0,27	0,17
Косјерић	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Нова Варош	0,50	0,45	0,85	0,65	0,45	0,50	0,85	0,50	0,50	0,20
Пожега	0,40	0,68	0,65	0,34	0,71	0,40	1,05	0,43	0,28	0,09
Прибој	0,20	0,26	0,33	0,40	0,23	0,23	0,16	0,13	0,20	0,13
Пријеполје	0,46	0,80	0,49	0,92	0,29	0,68	0,27	0,27	0,22	0,10
Сјеница	0,32	0,57	0,14	0,57	0,21	0,57	0,21	0,18	0,29	0,46
Ужице	0,31	0,28	0,22	0,17	0,13	0,06	0,19	0,12	0,19	0,12
Чајетина	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
О К Р У Г	0,24	0,38	0,31	0,48	0,34	0,53	0,36	0,28	0,23	0,17

Број здравствених радника, здравствених сарадника, административног и техничког особља у
здравственим установама на подручју Златиборског округа (без РХ-центра)
у 2006. и 2007. години

Табела 9.

ОПШТИНА	Укупно запослени			Лекари			Стоматолози			Фармацеути			
	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	
Ариље	151	150	99,3	27	26	96,3	3	3	100,0	-	-	-	
Б. Башта	190	191	100,5	32	35	109,4	10	10	100,0	1	1	100,0	
Косјерић	65	66	101,5	11	12	109,1	3	3	100,0	-	-	-	
Нова Варош	140	144	102,9	21	24	114,3	7	7	100,0	-	-	-	
Пожега	222	226	101,8	36	40	111,1	2	2	100,0	-	-	-	
Прибој	462	463	100,2	57	58	101,8	11	11	100,0	2	2	100,0	
Пријенољс	458	469	102,4	79	83	105,1	7	7	100,0	1	1	100,0	
Сјеница	205	207	101,0	42	44	104,8	14	14	100,0	-	-	-	
Ужице	Дом здравља	490	494	100,8	80	84	105,0	24	24	100,0	-	-	-
	Болница	1345	1344	99,9	203	206	101,5	1	1	100,0	7	6	85,7
Чајетина	91	90	98,9	14	13	92,9	4	4	100,0	-	-	-	
І Укупно (Здравствени центар)	3819	3844	100,7	602	625	103,8	86	86	100,0	11	10	90,9	
ІІ Укупно (ЗЗЈЗ- Ужице)	88	90	102,3	11	12	109,1	-	-	-	-	-	-	
І+ІІ УКУПНО ОКРУГ	3907	3934	100,7	613	637	103,9	86	86	100,0	11	10	90,9	

наставак табеле 9.

ОПШТИНА	Здрав. сарад. високе стручне спреме			Здрав. рад. више, сред. и ниже спреме			Здрав. сарад. више, сред. и ниже спреме			Административно и техничко особље			
	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	
Ариље	3	3	100,0	79	77	97,5	14	14	100,0	25	27	108,0	
Б. Башта	1	1	100,0	90	90	100,0	12	11	91,7	44	43	97,7	
Косјерић	-	-	-	36	36	100,0	-	-	-	15	15	100,0	
Нова Варош	1	1	100,0	76	77	101,3	3	3	100,0	32	32	100,0	
Пожега	3	2	66,7	110	111	100,9	12	12	100,0	59	59	100,0	
Прибој	3	3	100,0	189	186	98,4	29	32	110,3	171	171	100,0	
Пријеполје	6	6	100,0	224	231	103,1	13	12	92,3	128	129	100,8	
Сјеница	1	1	100,0	82	81	98,8	15	16	106,7	51	51	100,0	
Ужице	Дом здравља	7	7	100,0	262	262	100,0	4	4	100,0	113	113	100,0
	Болница	9	9	100,0	669	664	99,3	59	58	98,3	397	400	100,8
Чајетина	-	-	-	51	51	100,0	-	-	-	22	22	100,0	
I Укупно (Здравствени центар)		34	33	97,1	1868	1866	99,9	161	162	100,6	1057	1062	100,5
II Укупно (ЗЗЈЗ- Ужице)		9	9	100,0	14	13	92,9	36	34	94,4	18	22	122,2
I+II УКУПНО ОКРУГ		43	42	97,7	1882	1879	99,8	197	196	99,5	1075	1084	100,8

Посете код доктора медицине у основној здравственој делатности на подручју Златиборског округа
у 2006. и 2007. години

Табела 10.

ОПШТИНА	Општа медицина			Медицина рада			Здрав. заштита жена			Здрав. заш. деце (0-6 год.)		
	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс
Ариље	51830	51779	99,9	26115	25582	98,0	4820	7009	145,4	14360	13482	93,9
Бајина Башта	61478	63274	102,9	23140	18982	82,0	8351	10262	122,9	15342	15107	98,5
Косјерић	36672	38022	103,7	5540	6836	123,4	3579	4098	114,5	5193	3739	72,0
Нова Варош	49147	53697	109,3	17717	22374	126,3	6637	5296	79,8	7286	6916	94,9
Пожега	57344	52974	92,4	27594	27403	99,3	9335	6572	70,4	12319	12022	97,6
Прибој	73690	79638	108,1	29249	29014	99,2	4474	6130	137,0	6656	7979	119,9
Пријеполје	99833	105627	105,8	29681	23137	78,0	6924	7393	106,8	16329	15091	92,4
Сјеница	60257	64165	106,5	13309	11229	84,4	4477	3091	69,0	20513	18359	89,5
Ужице	157889	163250	103,4	58334	63235	108,4	12499	12019	96,2	53830	51097	94,9
Чајетина	50139	47519	94,8	7360	7726	105,0	1870	1960	104,8	4190	4110	98,1
О К Р У Г	698279	719945	103,1	238039	235518	98,9	62966	63830	101,4	156018	147902	94,8

Посете у специјалистичко-консултативним службама Здравственог центра Ужице
у 2006. и 2007. години

Табела 11.

ОПШТИНА	Интернистичка служба			Неуропсихијатр. служба			Офтамолошка служба			ОРЛ служба		
	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс	2006 г.	2007 г.	индекс
Ариље	4881	5254	107,6	1878	-	-	1819	1413	77,7	-	-	-
Бајина Башта	9761	10785	110,5	5326	4822	90,5	1243	1298	104,4	713	671	94,1
Косјерић	2822	3448	122,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Нова Варош	7903	9667	122,3	832	-	-	993	945	95,2	-	-	-
Пожега	12437	13380	107,6	3232	3388	104,8	5894	7959	135,0	-	-	-
Прибој	19713	19633	99,6	2822	2847	100,9	5340	6406	120,0	1265	1480	117,0
Пријеполје	18387	18531	100,8	13718	12175	88,8	6450	9030	140,0	5733	6141	107,1
Сјеница	11934	12445	104,3	2763	2808	101,6	489	409	83,6	2422	1853	76,5
Ужице	31397	30338	96,6	1269	1497	118,0	15700	16230	103,4	16278	17714	108,8
Чајетина	4943	4428	89,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
О К Р У Г	124178	127909	103,0	31840	27537	86,5	37928	43690	115,2	26411	27859	105,5

**Болничко лечење и просечна оптерећеност здравствених радника у болницама и РХ центрима
на подручју Златиборског округа
у 2007. години**

Табела 12.

ОПШТИНЕ	Број			Просеч. дуж. леч.	Пропус. моћ	Искорист. пост. (%)	Кадар		Број постеља на		Број испис. болес. на	
	постеља	испис. болесн.	б. о. дана				Број лекара	Број осталих мед. рад.	1 лекара	1 медиц. технич.	1 лекара	1 медиц. техничара
Б. Башта	29	826	6638	8	10585	62,7	2	8	15	4	413	103
Н. Варош	30	903	7007	8	10950	64,0	3	15	10	2	301	60
Пожега	60	2055	20462	10	21900	93,4	7	31	9	2	294	66
Прибој	137	4144	32303	8	50005	64,6	22	83	6	2	188	50
Пријеноље	170	4441	40493	9	62050	65,3	35	98	5	2	127	45
Сјеница	30	1450	11686	8	10950	106,7	4	19	8	2	363	76
Ужице	770	24436	190183	8	281050	67,7	141	579	5	1	173	42
I Укупно (Здрав. центар)	1226	38255	308772	8	447490	69,0	214	833	6	1	179	46
РХ - центри												
Н. Варош	30	624	11514	18	10950	105,2	5	14	6	2	125	45
Чајетина	50	670	10586	16	18250	58,0	3	18	17	3	223	37
II Укупно (РХ - центри)	80	1294	22100	17	29200	75,7	8	32	10	3	162	40
(I+II) УКУПНО ОКРУГ	1306	39549	330872	8	476690	69,4	222	865	6	2	178	46

БРОЈ ЛЕЧЕНИХ ЛИЦА У СТАЦИОНАРНИМ УСТАНОВАМА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ
(према групама дијагноза, полу и старости)

Табела 13

Р. бр.	ГРУПЕ ОБОЉЕЊА МКБ - 10	ПОЛ	СВЕГА		ДОБНЕ ГРУПЕ							
					0		1 - 6		7 - 14		15 - 19	
			лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
УКУПНО I - XIX		<i>свега</i>	39604	330130	769	5903	2254	10279	1567	7400	1239	6603
		<i>мушко</i>	18129	157302	446	3327	1268	5718	875	4146	527	2856
		<i>женско</i>	21475	172828	323	2576	986	4561	692	3254	712	3747
1	I Заразне болести и паразитарне болести	свега	1170	9458	31	207	378	1470	126	454	66	378
		мушко	550	4699	17	107	207	778	68	248	30	149
		женско	620	4759	14	100	171	692	58	206	36	229
2	II Тумори	свега	5084	32665	-	-	6	10	10	440	18	131
		мушко	2383	16857	-	-	2	5	5	325	7	84
		женско	2701	15808	-	-	4	5	5	115	11	47
3	III Болести крви и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета	свега	627	5029	9	55	53	264	27	105	5	21
		мушко	266	2050	5	30	33	167	21	57	4	14
		женско	361	2979	4	25	20	97	6	48	1	7
4	IV Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	свега	1501	15569	6	35	15	53	33	138	49	401
		мушко	514	4487	1	2	10	42	17	48	19	102
		женско	987	11082	5	33	5	11	16	90	30	299

БРОЈ ЛЕЧЕНИХ ЛИЦА У СТАЦИОНАРНИМ УСТАНОВАМА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ
(према групама дијагноза, полу и старости)

Табела 13 - наставак

Р. бр.	ГРУПЕ ОБОЉЕЊА МКБ - 10	ПОЛ	СВЕГА		ДОБНЕ ГРУПЕ							
					0		1 - 6		7 - 14		15-19	
			лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
5	V Душевни поремећаји и поремећаји понашања	свега	1195	25485	1	13	1	12	6	14	47	116
		мушко	682	13891	1	13	-	-	5	13	29	63
		женско	513	11594	-	-	1	12	1	1	18	53
6	VI Болести нервног система	свега	874	7868	1	5	35	235	56	347	43	294
		мушко	411	3833	1	5	20	136	30	202	23	164
		женско	463	4035	-	-	15	99	26	145	20	130
7	VII Болести ока и припојака ока	свега	718	3479	3	18	3	4	4	24	2	5
		мушко	303	1414	1	7	2	2	3	17	1	1
		женско	415	2065	2	11	1	2	1	7	1	4
8	VIII Болести ува и болести мастоидног наставка	свега	155	884	19	119	52	302	17	94	5	18
		мушко	85	475	13	79	25	154	9	48	4	15
		женско	70	409	6	40	27	148	8	46	1	3
9	IX Болести система крвотока	свега	6860	61740	4	30	17	129	20	92	39	221
		мушко	3415	30953	3	19	7	43	13	65	18	104
		женско	3445	30787	1	11	10	86	7	27	21	117

БРОЈ ЛЕЧЕНИХ ЛИЦА У СТАЦИОНАРНИМ УСТАНОВАМА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ
(према групама дијагноза, полу и старости)

Табела 13 - наставак

Р. бр.	ГРУПЕ ОБОЉЕЊА МКБ - 10	ПОЛ	СВЕГА		ДОБНЕ ГРУПЕ							
					0		1 - 6		7 - 14		15-19	
			лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
10	Х Болести система за дисање	свега	3971	34541	99	534	880	4434	323	1666	137	718
		мушко	2208	19556	56	333	495	2459	161	802	50	268
		женско	1763	14985	43	201	385	1975	162	864	87	450
11	ХI Болести система за варење	свега	3742	28547	39	157	203	694	161	808	105	601
		мушко	2187	15893	20	79	133	481	107	591	63	340
		женско	1555	12654	19	78	70	213	54	217	42	261
12	ХII Болести коже и болести поткожног тива	свега	849	7485	18	89	56	317	59	287	60	317
		мушко	434	3503	8	42	28	169	40	162	29	111
		женско	415	3982	10	47	28	148	19	125	31	206
13	ХIII Болести мишићно коштаног система и везивног ткива	свега	2065	22511	2	9	8	30	32	243	23	127
		мушко	752	8121	2	9	8	30	15	92	7	50
		женско	1313	14390	-	-	-	-	17	151	16	77
14	ХIV Болести мокраћно-полног система	свега	2489	17941	25	189	125	559	79	313	59	227
		мушко	1183	9856	20	146	56	240	35	117	18	43
		женско	1306	8085	5	43	69	319	44	196	41	184

БРОЈ ЛЕЧЕНИХ ЛИЦА У СТАЦИОНАРНИМ УСТАНОВАМА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ

(према групама дијагноза, полу и старости)

Табела 13-наставак

Р. бр.	ГРУПЕ ОБОЉЕЊА МКБ - 10		ПОЛ		ДОБНЕ ГРУПЕ							
					0		1 - 6		7 - 14		15-19	
			лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
15	XV Трудноћа, рађање и бабиње	свега	3397	17674	-	-	-	-	1	2	145	801
		мушко	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		женско	3397	17674	-	-	-	-	1	2	145	801
16	XVI Стања у порођајном периоду	свега	458	4352	436	4102	21	241	-	-	-	-
		мушко	257	2379	245	2215	11	155	-	-	-	-
		женско	201	1973	191	1887	10	86	-	-	-	-
17	XVII Урођене наказности, деформације и хромозомске ненормалности	свега	191	992	23	122	66	338	59	312	15	69
		мушко	129	649	18	100	45	212	51	239	4	30
		женско	62	343	5	22	21	126	8	73	11	39
18	XVIII Симтоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	свега	1964	10664	48	182	255	875	355	1111	257	1033
		мушко	957	4986	33	122	136	475	158	467	98	399
		женско	1007	5678	15	60	119	400	197	644	159	634
19	XIX Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	свега	2294	23246	5	37	80	312	199	950	164	1125
		мушко	1413	13700	2	19	50	170	137	653	123	919
		женско	881	9546	3	18	30	142	62	297	41	206
20	XXI Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	свега	1292	12622	14	56	39	81	54	219	51	319
		мушко	393	5826	8	32	11	26	25	117	7	31
		женско	899	6796	6	24	28	55	29	102	44	288
УКУПНО I - XXI		свега	40896	342752	783	5959	2293	10360	1621	7619	1290	6922
		мушко	18522	163128	454	3359	1279	5744	900	4263	534	2887
		женско	22374	179624	329	2600	1014	4616	721	3356	756	4035

БРОЈ ЛЕЧЕНИХ ЛИЦА У СТАЦИОНАРНИМ УСТАНОВАМА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ
(према групама дијагноза, полу и старости)

Табела 13 - наставак

Р. бр.	ГРУПЕ ОБОЉЕЊА МКБ - 10	ПОЛ	ДОБНЕ ГРУПЕ												
			20 -29		30 - 49		50 - 64		65 - 74		75 и више		непознато		
			лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	
0	1	2	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
УКУПНО I - XIX			<i>свега</i>	3269	20204	6649	55614	9382	85051	8265	79013	6207	60037	3	26
			<i>мушко</i>	679	5425	2406	24426	4730	43971	4223	39470	2973	27943	2	20
			<i>женско</i>	2590	14779	4243	31188	4652	41080	4042	39543	3234	32094	1	6
1	I Заразне болести и паразитарне болести	свега	51	562	98	1292	193	1850	114	1608	113	1637	-	-	
		мушко	28	292	61	938	58	975	44	615	37	597	-	-	
		женско	23	270	37	354	135	875	70	993	76	1040	-	-	
2	II Тумори	свега	118	408	959	5135	1983	11290	1394	10034	596	5217	-	-	
		мушко	38	120	258	1602	915	5582	796	5961	362	3178	-	-	
		женско	80	288	701	3533	1068	5708	598	4073	234	2039	-	-	
3	III Болести крви и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета	свега	20	191	75	667	94	843	170	1509	174	1374	-	-	
		мушко	10	119	22	195	38	410	77	621	56	437	-	-	
		женско	10	72	53	472	56	433	93	888	118	937	-	-	
4	IV Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	свега	58	751	291	3270	530	5671	323	3318	196	1932	-	-	
		мушко	13	127	90	794	189	1668	118	1107	57	597	-	-	
		женско	45	624	201	2476	341	4003	205	2211	139	1335	-	-	

БРОЈ ЛЕЧЕНИХ ЛИЦА У СТАЦИОНАРНИМ УСТАНОВАМА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ (према групама дијагноза, полу и старости)

Табела 13 - наставак

Р. бр.	ГРУПЕ ОБОЉЕЊА МКБ - 10	ПОЛ	ДОБНЕ ГРУПЕ											
			20 -29		30 - 49		50 - 64		65 - 74		75 и више		непознато	
			лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана
0	1	2	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
5	V Душевни поремећаји и поремећаји понашања	свега	89	2114	525	12517	405	8845	68	1094	53	760	-	-
		мушко	56	1268	292	6846	243	4819	26	361	30	508	-	-
		женско	33	846	233	5671	162	4026	42	733	23	252	-	-
6	VI Болести нервног система	свега	55	449	233	1969	230	2193	150	1618	71	758	-	-
		мушко	23	165	97	913	98	941	87	993	32	314	-	-
		женско	32	284	136	1056	132	1252	63	625	39	444	-	-
7	VII Болести ока и припојака ока	свега	4	19	19	63	146	636	275	1392	262	1318	-	-
		мушко	2	10	6	28	68	279	120	598	100	472	-	-
		женско	2	9	13	35	78	357	155	794	162	846	-	-
8	VIII Болести ува и болести мастоидног наставка	свега	3	11	11	61	24	155	16	83	8	41	-	-
		мушко	2	10	6	35	12	67	8	39	6	28	-	-
		женско	1	1	5	26	12	88	8	44	2	13	-	-
9	IX Болести система крвотока	свега	61	355	511	3465	1866	17152	2184	20599	2157	19686	1	11
		мушко	39	261	317	2230	1063	10190	1023	9680	931	8350	1	11
		женско	22	94	194	1235	803	6962	1161	10919	1226	11336	-	-

БРОЈ ЛЕЧЕНИХ ЛИЦА У СТАЦИОНАРНИМ УСТАНОВАМА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ
(према групама дијагноза, полу и старости)

Табела 13 - наставак

Р. бр.	ГРУПЕ ОБОЉЕЊА МКБ - 10	ПОЛ	ДОБНЕ ГРУПЕ											
			20 -29		30 - 49		50 - 64		65 - 74		75 и више		непознато	
			лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана
0	1	2	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
10	Х Болести система за дисање	свега	109	714	305	2961	511	5446	835	9535	772	8533	-	-
		мушко	61	394	151	1618	289	3235	516	5794	429	4653	-	-
		женско	48	320	154	1343	222	2211	319	3741	343	3880	-	-
11	ХI Болести система за варење	свега	160	954	634	4632	1028	8263	853	7334	558	5098	1	6
		мушко	90	595	357	2765	643	4884	483	3792	291	2366	-	-
		женско	70	359	277	1867	385	3379	370	3542	267	2732	1	6
12	ХII Болести коже и болести поткожног тива	свега	70	319	146	1097	199	2127	123	1601	118	1331	-	-
		мушко	59	248	80	569	98	1106	48	644	44	452	-	-
		женско	11	71	66	528	101	1021	75	957	74	879	-	-
13	ХIII Болести мишићно коштаног система и везивног тквива	свега	37	352	344	3479	786	8503	630	7522	203	2246	-	-
		мушко	18	182	129	1388	293	3105	204	2403	76	862	-	-
		женско	19	170	215	2091	493	5398	426	5119	127	1384	-	-
14	ХIV Болести мокраћно-полног система	свега	175	710	580	3198	570	4268	494	4715	382	3762	-	-
		мушко	33	117	122	851	254	2077	339	3284	306	2981	-	-
		женско	142	593	458	2347	316	2191	155	1431	76	781	-	-

БРОЈ ЛЕЧЕНИХ ЛИЦА У СТАЦИОНАРНИМ УСТАНОВАМА НА ПОДРУЧЈУ ЗЛАТИБОРСКОГ ОКРУГА У 2007. ГОДИНИ
(према групама дијагноза, полу и старости)

Табела 13 - наставак

Р. бр.	ГРУПЕ ОБОЉЕЊА МКБ - 10	ПОЛ	ДОБНЕ ГРУПЕ											
			20 -29		30 - 49		50 - 64		65 - 74		75 и више		непознато	
			лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана	лица	дана
0	1	2	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
15	XV Трудноћа, рађање и бабиње	свега	1959	10263	1289	6593	3	15	-	-	-	-	-	-
		мушко	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		женско	1959	10263	1289	6593	3	15	-	-	-	-	-	-
16	XVI Стања у порођајном периоду	свега	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9
		мушко	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9
		женско	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	XVII Урођене наказности, деформације и хромозомске ненормалности	свега	4	9	8	55	8	43	7	40	1	4	-	-
		мушко	1	3	1	21	3	13	5	27	1	4	-	-
		женско	3	6	7	34	5	30	2	13	-	-	-	-
18	XVIII Симтоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	свега	112	572	179	1016	301	2067	246	2079	211	1729	-	-
		мушко	65	325	96	507	142	990	119	937	110	764	-	-
		женско	47	247	83	509	159	1077	127	1142	101	965	-	-
19	XIX Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	свега	184	1451	442	4144	505	5684	383	4932	332	4611	-	-
		мушко	141	1189	321	3126	324	3630	210	2614	105	1380	-	-
		женско	43	262	121	1018	181	2054	173	2318	227	3231	-	-
20	XXI Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом	свега	373	2028	356	3231	265	4471	108	1851	32	366	-	-
		мушко	6	41	57	889	193	3304	68	1185	18	201	-	-
		женско	367	1987	299	2342	72	1167	40	666	14	165	-	-
УКУПНО I - XXI		свега	3642	22232	7005	58845	9647	89522	8373	80864	6239	60403	3	26
		мушко	685	5466	2463	25315	4923	47275	4291	40655	2991	28144	2	20
		женско	2957	16766	4542	33530	4724	42247	4082	40209	3248	32259	1	6